

Előfizetési árak:

A kiadónál valóban átveve:	
Egész évre	6 frt — kr.
Negyedévre	1 50
Holnapra aznapra átvéve:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 frt — kr.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 50

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai-utca 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaszedésére vagy megőrzésére nem vállal felelősséget.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyenlő arányú árték.

NAGYVÁRAD, július 1.

Kétféle mérték.

Csak napok előtt történt, hogy hírét költötték a liberális lapok, hogy egy hátszéki városban, Pándorfon tartandó néppárti gyűlésen a bécsi liberálisokat legyőző keresztény párt vezére a hatalmas agitatori tehetség, Lueger is meg fog jelenni s beszélni.

Mint az események is igazolták, vak lárma volt az egész. És ezen költött hírrel szemben is micsoda kifakadásokat eresztettek meg a liberális lapok, hogy ime a néppárt nem átalja az idegen Luegert is szövetségesül behívni az országba, sőt belpolitikai kérdésbe beavatkozásra felhívni, megengedi hazafiassága.

Mi őszintén örülünk annak, hogy nyugaton a liberális napja hanyatlani kezd, hogy Belgium után, a hol már le van győzve, a közvetlen szomszédban is kezd hatalmasan közeledni bukása felé, hogy Bécsben már le is győzte a keresztény párt — mert a külföldön uralomra jutó keresztény szellem jótékony hatással lesz Magyarország politikai atmoszférájára is.

Mi azonban nemcsak keresztények, hanem magyarok is voltunk, vagyunk és leszünk, s mert Lueger dr. urnak magyar hazánk iránti jó indulata felől az ő megkülönböztetése daczára is alapos kétségünk van, nevezetesen *nem felejtjük el neki, hogy ezredéves kiállításunk ellen iegatott*, amely nem párté, hanem az egész országé, édes magyar hazánké,

s nem tudjuk elhinni, hogy olyan eszes ember, mint Lueger ezt ne tudná, — mi minden érdemei daczára, melyet a liberális elleni harcban szerzett, mint keresztény magyarok az ő magyarországi szereplésének ellene voltunk és vagyunk.

Másfelől azonban megjegyeztük magunknak, hogy a liberális kifakadások sulypontja a Lueger *idegen voltán* sarkallott, de csak *látszólag*, a minek fényes bizonyossága a nem költött hír, hanem tagadhatatlan tény, hogy most, midőn az *idegen, a pangermán Kronawetter* fővárosunkban, *magyar hazánk belpolitikáját tárgyaló, izgató beszédet mond*, az ellen nem volt kifogás, azt ünnepezték karban, mint valami nagyszerű nemzeti szerencsét. Megtette ezt már *Kronawetter* ur máskor is Magyarországon.

Jól emlékeztünk rá. De nem vegyítettük bele a multat a Lueger bejövetele elleni kifakadásokra feleletül, mert hisz a multtal szemben könnyű lett volna a *nem emlékezés szerepét* adni.

De a mostani Kronawetteriáda tényével szemben lehetetlen a *nem emlékezés, vagy eltagadás*.

Szembeszökő a liberális sajtó kétféle mértéke. Kronawetter szónokolhat Magyarországon, beleavatkozhatik a magyar belpolitikába; az nem baj, hogy idegen, hogy ujabban kozmopolita izü-pangerman, mert Kronawetter szidja Rómát, szidja a jezsuitákat, a clericalisokat, a magyar egyházpolitikai törvényeknek alkotmányos uton való revisiójára irányuló törekvést.

Ime példában a liberális egyenjogúság és igazságosság! *Biró.*

Néppárti gyűlések.

Dr. Zelenyák János orsz. képviselő beszámolójával egyidejűleg a löcsei választókerület Zsibra községében vasárnap gyűlést tartott a néppárt. A gyűlés első szónoka az elnöklő Esterházy Miklós Móríz gróf volt, kinek indítványára a párt távirati üdvözlöt küldött a megyés püspökhöz és Zichy Nándor grófhhoz; azután áttért Tisza Kálmán nagyváradi beszédére és annak a néppártra vonatkozó kitételeivel polemizált.

Nem szándéka — így szölt — a forradalomnak a nagyváradi beszámolóban foglalt definícióját kritizálni, noha azt nem minden tekintetben tartja elfogadhatónak. Tisza ugyanis azt mondja: A forradalom: a törvényesen fennálló rend megváltoztatására való törekvés. Vajjon helyes-e az — folytatja a szónok — hogy egy monarchikus államban a forradalom definíciójának a törvény elleni ellenszegülést emelni ki és nem említeni az alkotmányos élet fötényezőjét — a királyt? Tisza hibáztatja a néppártot, mely nem átalja az ország határain kívül levők előtt bepanaszolni nemzetünket és reakcionárius elemek segítségét hívni. Erre az a felelete: nyilvánvaló dolog, hogy a katolikusok vallási érdekekben nem ismernek el más tekintélyt, csak az Ur Istent és helytartóját a pápát. Különbön a tapasztalat arra tanította, hogy kár e kérdésekben azokkal vitatkozni, kik azokhoz nem értenek. Tisza szemére veti a néppártnak, hogy a nemzetiségekkel paktál. Szóló visszautasítja ezt a vádat. Ők csak azt kívánják, hogy Isten igéje azon a nyelven hirdetessék, melyen megértik a hívek. Végül a párt törekvéseit fejtegette.

Zelenyák János dr. képviselő mondta el ezután beszámolóját. A néppártot a mérsékelt törekvések védelmezőjének tekinti, mely Nagy Pál, Beöthy László és Deák Ferencz szellemének védelmezője. Zelenyák szónoklatával a gyűlés véget ért és a nép rendben szétoszlott.

Ugyancsak vasárnap tartotta meg a néppárt a Tolna-megyei Tevelén — Perczel miniszter kerületében — nagy politikai gyűlé-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZAJA.

A theologia és a világiak.

Egy kis elmélkedés.

Dr. Szentés Anzelmnek »A keresztény hit alapforrásai« című munkája felett.*

Nálunk az ugynevezett intelligens világiak rendszeren keveset szoktak a theológiával, a vallástudománnyal törődni; azt tartják, hogy a theologia a papoknak való. Bizz ez annak a jele, hogy a magasabb légtör tudományos és irodalmi mozgalmak sok műveltnék látszó uri ember előtt teljesen ismeretlenek.

A mi intelligentiánk nagyrészt keveset olvas az újságokon kívül; kevés akad olyan, aki a hazai vagy éppen a külföldi irodalom jelesebb termékeit szemmel tartaná. Aki a saját szakába vágó folyóiratokat és nevezetesebb műveket elolvassa, az már ritka ember; aki pedig a világ tudományos és irodalmi mozgalmakban alaposan tájékozva volna, az már fehér holló. Pedig sokszor pénz is meg idő is volna hozzá.

Igy van a dolog a theológiával is. Akárhány intelligens ember is csak valami ájtatos elmélkedést vagy szertartás magyarázatot ért alatta. Legtöbben úgy vannak vele, mint a tanulatlan ember, aki azt hiszi, hogy az orvos

* Budapest, 1896. Megrendelhető a szerzőnél, Zircen. Ára 2 frt.

az egyetemen csak receptet írni, a mérnök csak mérőszinórt és mészslátót kezelni, az ügyvéd csak törvényre idézni tanul. Amint a tanulatlan embernek nincs fogalma a tudomány kérdéseiről, úgy a legtöbb tanult világi ember sem sejtí, mi lehet a theologia, az a vallástudomány. Elég naivul, akár csak valami vén anyóka, azt gondolják, hogy a theologus négy éven át misézni és keresztelni tanul.

Pedig a vallástudomány nemcsak a legérdekesebb, hanem egyuttal a legfontosabb tudományok egyike. Kiterjeszkedik csaknem az összes tudományágakra. Mint dogmatica ugyszólván összefoly a filozófiával, és összehasonlíto vallástudománnyal; mint erkölcsan és egyházjog az etikával, jog és államtudományokkal a sociológiával; az egyháztörténelem teljesen összefonódik a világtörténelemmel, és művelődés történelemmel, a lelki pástorkodásban magában foglalja a szónoklattan és neveléstudományt, a szentírásan pedig felöleli a keleti tudományokat, sémi nyelvészetet, égiségtant, bibliakritikát stb. A theologia tehát épp oly általános tudomány, mint a filozófia, csak hogy sok kérdésnél mélyebben hatol a részletekbe.

Másrészt a vallás az emberi nemnek közös kincse, — nem csak a papok dolga. Még arra nézve is, akinek semmi vallása, vagy aki affektálja a hitetlenségét; a vallás legalább is rendkívül érdekes filozófiai és történelmi kérdés. Minden gondolkozó államférfi és társadalom bölcsész elismeri a vallás roppant fontos-

ságát az állami, társadalmi és egyéni életre. Egy Montesquien bevallja, hogy a vallás, mely látszólag csak a tulvilággal foglalkozik, a földi élet boldogságának is alapköve. Arra nézve pedig, aki egy felsőbb lényben és tulvilági életben hisz, a vallás az ember legfontosabb érdekeivel és örök sorsával függ össze.

A művelt nyugat szellemi aristocratiájára tettével tanuskodik a theologia fontosságáról és érdekességéről. Akárhány nagy tudós és államférfi szabad idejét theologiai tanulmányoknak szenteli. Mellőzve a régieket, csak századunkban is Chateaubisand, Cortes Donoso De Maistre, és Montalembert grófok és államférfiak, Gvizot és a nemrég elhunyt Jules Simon filozofusok a theologia egyes ágaiban valóságos szakemberek voltak. Mikor Chateaubriand egyszer Lacordaire egyik böjti prédikációjáról kizsoruult, lajtorját hozatott és az ablakon mászott be — miniszter léte. Balfour angol miniszter, Tolsztoj a nagy orosz író szabad idejüket a vallás alapjainak s a hit és tudomány viszonyának tanulmányozására szentelik. A világ első tudományos folyóirata, a Renne des deux mondes gyakran tárgyal modern theologiai kivált apolugetikai kérdéseket. Külföldön egy-egy sikerült népszerű theologiai munka 20-30,000 példányban kél el, legnagyobb részt a világi intelligencia körében. Maga Darwin, Wallare, Flammarion kénytelenek voltak theologiai kérdésekben nyilatkozni és állást foglalni. S egy Vogt, Büchner és Häckel bár mindig a theologusokat szidják, mégis örökké

sét, melyen Apponyi Géza gróf elnököt és melyen az egyik Széchenyi grófnő is jelen volt. D. u. 3 órakor érkezett meg Apponyi gróf a környék földmivelőiből alakult bandérium kíséretében. Apponyi gróf többször hangsúlyozta, hogy a párt a vallástalanság ellen vette föl a küzdelmet, majd erősen kikelt a képviselőház által letárgyalt kuriai bíraskodásról szóló törvényjavaslat ellen. A második szónok Marsovszky Endre dr. volt, ki németül szólt a néphez. Utána Losonci Szabó Endre, majd Anderle János plébános beszélt.

A kettős ünnepnapot használta föl a néppárt, hogy kibontsa zászlóját a Csallóköz Guta községében is. A népgyűlést délután két órakor Zichy János gróf nyitotta meg. Utána Molnár János apát beszélt az új rendről. Bakonyi Elek dr. azt a tételt fejtegette, hogy kinek pártja a néppárt? Kálmán Károly plébános beszélt a jövő nemzedékről és a néppárttól.

A néppárt által ma Hajósrá kitűzött népgyűlés, tekintettel arra, hogy azon a vidéken csütörtökön óriási vihar dühöngött, mely az összes utakat járhatatlanná tette, bizonytalan időre elhalasztatott.

Érdekes statisztika.

A liberális egyházpolitikának hatására vonatkozólag a protestánsok között, a világhírű folyóirat, a *Revue des deux Mondes* f. évi június 15-iki számában érdekes statisztikai adatokat közöl Berlinek a protestáns német császárság fővárosának vallási állapotáról, a hol — közvetlenül legyen mondva — most, mintegy 20 évvel a katolikus egyház üldözésének a porosz kulturharcz dühöngésének tetőpontja után másfél-százezerre emelkedett a katolikusok száma.

A jeles folyóirat szerint, mely egyáltalán nem gyanusítható vallási proselytáskodásról, 1880-ban az eisenachi evangélikus gyülekezetben megállapították, hogy 100 gyermek között 26 kereszteletlenül van, 100 házasság között 59 nem részesült vallási szertartásban, 100 temetés közül 80 egyházi szertartás nélkül történt, 100 hívő közül 13 vett Urvacsorát.

Tudvalevőleg a szabadelvű egyházpolitika siralmas hatása csakhamar egészen kiábrándította, a német protestáns császári házat, különösen az öreg Vilmos császárt, akit ugyis csak nehezen bírtak rávenni erre az irányra s midőn a vésszen terjedő vallástalanság iránygyümölcsei gyilkos merényletekben is kezdtek

theológiáról értekeznek — anélkül, hogy valaha tanulták volna. Persze nincs is köszönet a theológiájukban.

A modern természettudomány harmadrendű nagyságainak kirohanásai a vallás alapjai ellen, Renan felületes bibliai regényei a keresztény vallás eredetéről, vagy Zola piszkos és hazug könyve Lourdesről: többi közt ezek olyan irodalmi mozgalmak, melyek hire mainap minden olvasni tudó emberhez eljut. S érdeklődni érdeklődik az ilyen kérdések iránt mindenki, aki valamivel magasabb életet él az állatnál. Az egyszerű tanulatlan hívő a maga katekizmusából is tudja mit tartson ezekről. De a műveltebb osztályok ítéletüket rendszeresen a napilapok felületes tárczaccikkjei vagy könyvismertetései alapján alkotják. Persze az ilyen vélemény rendszeren annyira van az igazságtól, mint Makó Jeruzsálemtől.

Alapos és önálló ítélethez némi jártasság, legalább olvasottság volna szükséges a modern theológiában és apologetikában. De éppen ez ritka nálunk a világi intelligencia körében.

Maga a Magyar Tud. Akadémia azzal teszi magát nevetségessé, hogy sportot csinál a theologia ignorálásából, s a helyett sokszor valóság ellenes műveket fordítat irgalmatlan magyarsággal, és akkor, mikor azok fölött a külföld már régen napi rendre tért.

Eddig tán a magyar katolikus irodalom szegénysége és egyoldalúsága magyarázta meg

nyilvánulni: minden befolyásukat oda irányították különösen a katonai és polgári hivatalnoki elemeknél, hogy vallási kötelemeiknek is feleljenek meg.

De a törvényekbe foglalt vallástalanság iránynyal szemben még a legfelsőbb helyről kiinduló s támogatott befolyás is csak annyira tudott jutni, hogy még 1893-ban is csak ilyen volt az arány ugyancsak a mondott folyóirat szerint: keresztelés nélkül maradt 12%, egyházi házasság kötés nélkül 36%, vallásos temetés nélkül 63% s az Ur vacsorához járult csak 16%.

Pedig hogy a német császár mennyire érdeklődik a templomok iránt, kitűnik abból, hogy gondoskodása folytán 1889-ig 40 templom épült s ismét 8 év alatt 20, — illetőleg, hogy mennyire el van terjedve a nép között, hogy mint igyekszik Vilmos császár minden alkalmas üres téren templomokat építeni, mutatja ez a jóízű kis történet is, akár — amint mondják — megtörtént valóban, akár csak sikerült anekdóta:

A berlini hársak alatt egy suhancz kalap levéve köszönti az elrobogó császári kocsi. Mellette egy teljesen kopasz ur ugyanezt teszi. Erre kopasz fejére célozva oda szól neki hangosan a csipős humoru suhancz: „Vigyázzon, mert ha meglátják azt az üres helyet, oda is templomot építenek!” X.

A magyar demokraták.

(—a.) A millenniumi kiállítás igen jó alkalom a legkülönfélébb kongresszusok tartására. Fel is használják meglehetősen; idáig legalább egy tucatra rug a már megtartott kongresszusok száma és még kétszerannyi van bejelentve. A mostani kettős ünnepen két kongresszus ülésezett; egyik, a demokraták nagygyűlése sok szempontból érdekel bennünket.

A magyar demokraták úgy látszik hiába tartják magukat nemzeti pártnak, mert őket is, mint a szociáldemokratákat külföldi agitátorok izgatják. Egy hete sincs, hogy kijelentette Bánffy, mikor a Lueger-ügyben hozzáintézett interpellációra felelt, hogy nem fogja türni, hogy idegenek jöjjenek az országba izgatni a kedélyeket. A pángermán demokrata és anti-

a világiak közönyösségét a vallás tudomány iránt. De ma már ez az ürügy is megszűnt. Az utóbbi években és évtizedekben a magyar katolikus tudományos irodalom olyan műveket termett, melyek a külföldi irodalomban is előkelő helyet foglalnának el.

Ezek közé tartozik Szentés A. műve. Világos és kellemes előadásban fejtegeti előtűnk a ker. hit forrásait: a Bibliát és hagyományt; meggyőzőleg bizonyítja be azok tekintélyét. Rövidebben de szépen van tárgyalva a hit és tudomány viszonya.

Különösen érdekes a Bibliáról szóló rész. Kiterjeszkedik itt a szerző az ázsiai nagy vallások szentkönyveire; kivált a vedákra és a koránra; részletesen foglalkozik továbbá a bibliakritika terén a múlt század közepe óta kifejlesztett vitákkal és rendszerekkel. Szóval oly érdekes és kellemes mű ez, melyet minden művelt világi ember is sok tanulsággal és élvezettel olvashat.

Kár, hogy e munka oly idomtalan nagy alakban jelent meg. A mai közönség nem szívesen emelget 3—4 font súlyú könyveket, kivált aki sétálva vagy kertben olvasgat. Kényelemhez vagyunk szokva, nem szeretjük az agyvelőnk mellett még az izmainkat is erőltetni. Jó volna, ha ezt minden katolikus író megszívlelné.

Dr. Székely István.

semita Kronawetterrel mégis kivételt tett. Nemcsak eltűrte, hogy ez a magát Ausztriában már teljesen lejárt német agitátor két ezer főnyi néptömegnek beszédet tartson, hanem tiszteletére a kiállítás igazgatóság által lakomát rendeztetett az ország költségére. És mindezt csak azért, mert Kronawetter úr minden antisemitasága mellett is ultra radikális, minden vallásnak vehemens ellensége, aki az egyházpolitikai harcban is szolgálatot tett a magyar kormánynak Pozsonyban a polgári házasság mellett tartott beszédével.

Avval akarják mentegetni ezt az eljárást, hogy Kronawetter nagy barátja a magyaroknak. Minden pángermán (az osztrák németeknek Berlin felé gravitáló csoportja) az, mert Magyarország erősödésében Ausztria gyengülését látja, az ő céljuk pedig előmozdítani és siettetni Ausztria szétzülését. De hogy az ő magyarbarátsága nem őszinte, eléggé kitűnik abból, hogy a Vigadó termében 2000 főnyi magyar hallgatóság előtt mondott beszédében nem átalotta Magyarországot *innen-ső Ausztriá*-nak nevezni. Ilyen magyarbarátokra, akik Ausztria végromlására működnek s e mellett Magyarország alkotmányos jogait is sértegetik, nincs szükségünk. Aki velük szövetkezik, önmagát bélyegzi meg.

Kronawetter úr budapesti szereplése más szempontból is jellemző. Elveihez hiven itt is nagy kirohanást rendezett a vallás, a jezsuiták, a pápai szék, a papság, sőt a magyar néppárt ellen is. A magyar demokratákat ez a bécsi agitátor a szocialisták egyik alapelveire tanította, mely szerint a vallás magán dolog. Ezt az elvet szerintük át kell vinni az állami, politikai és társadalmi életbe, tehát a felekezeti iskolák eltörlendők, a vallásoktatás még a népiskoláknak is megszüntendő stb. A paczifikáló Bánffy-kormány büszke lehet szövetségesére; tanulhatna tőle őszinteséget.

A beszéd különben csakugy hemzseg a liberális szótár elcsépelet, hatásukat vesztett virágaitól.

Ezekre a liberális, rémes mumusokra megfelel főcikkünk. Az ellen itt is határozottan tiltakozunk, hogy egy bécsi német demagóg leckéztesse a magyar klérust a hazafiságból, amelynek a pángermán demokraták a nélkül is esküdtt ellenségei.

A *nemzetiségi* és a társadalmi kérdéssről rettenetes galimathiaszban nyilatkozott Kronawetter ur. Dicséri, mint egy pángermánhoz illik, a nemzetiségi érzést, természetesen, jogosnak találja azt, buzditja a nemzetiségeket, hogy ragaszkodjanak nemzetiségükhöz, követeli számukra a szabadságot — a magyar nagy lelki gyönyörűségére és hü jellemzésére.

A *társadalmi* kérdést Marx elvei szerint akarja megoldani. Ugy látszik, ennyi az összes tudománya a társadalomtudományból. A többi, amit erről mond az képzelhetetlen ostobaság, vagy rossz lelkű rágalmozás. Másnak nem lehet minősíteni az olyan féle állítást, hogy a reakció szövetkezett a szociáldemokracziával, — hogy a munkásoknak alig egy ötöde hive a szociáldemokracziának. Ezek közé tartozik a sok kath. legényegylet is, a sok imádságos asszony!!!

Nagyon sajnálatra méltó lenne, ha

csak ilyen barátai lennének a magyarságnak Ausztriában és a külföldön, s még ezeket is — fogni kell. Nagy éheltetés lesz kormányunktól, ha Ausztriából csak ilyen elemek fognak jönni kiállításunkra és még nagyobb éheltetés tőrn, hogyan élnek ezek vissza a magyar vendégszeretettel.

A magyarországi kath. tanítók első nagygyűlésének sorrendje.

Julius 6-án este 8 órakor ismerkedési estély a Vigadó (Ferencz József rakpart 1.) kis termében.

Julius 7-én délelőtt 9 órakor a magyarországi kath. tanítók fogadalmi zászlójának felszentelése az egyetemi templomban. (Egyetem-tér.) Az ünnepélyes szentmise alatt kezdődő szegbeverések elvégzése után felvonulás a Lipót-utcai »Ujvárosház« közgyűlési dísztermébe, hol 10 órakor báró Hornig Károly veszprémi püspök megnyitja a »Magyarországi kath. tanítók első nagygyűlését. Üdvözlések küldése és a külön közölt »Tárgyrendben« foglalt tételek tárgyalása.

Délután 3-tól 6-ig tartatnak a szakosztályi ülések. Ez ülések helyétől ki vannak jelölve: 1. Központi Seminárium termei (IV. Belváros, Papnevelde-u.) 2. Katholikus Kör (IV. Koronaherczeg-u. Szerviták épülete) 3. Kegyesrendiek díszterme (IV. Városház-tér) 4. Szent-István Társulat díszterme (IV. Királyi Pál-utca 13.)

Julius 8-án délelőtt 9-től 12-ig a nagygyűlés folytatása az »Uj városház« dísztermében (Lipót-utca).

Délután 3-tól 6-ig szakosztályi ülések a felsorolt helyiségben.

Julius 9-én délelőtt 9-től 12-ig a nagygyűlés folytatása és ünnepélyes bezárása a kiállítás területén lévő kongresszusi nagyteremben.

1 órakor diszebed a Margitszigeten (Egy teríték ára: 1 frt 50 kr.; jelentkezni lehet a rendező bizottság tagjainál s az irodában július 7-én déli 12 óráig.)

Délután a kiállítás megtekintése; kirándulások.

Julius 10-én reggel társas kirándulás Esztergomba, melynek programja később fog közzététetni. Kik e fényesnek ígérkező kirándulásban részt óhajtanak venni, azok július 9-ig déli 12 óráig jelentkezzenek az irodában.

Ugy a diszebed, mint az esztergomi kirándulásra már most is lehet jelentkezni.

Kedvezményes jegyek (Kiállítás, Körkép, Ecce Homo, Pokol, Plasticon, Koszciuszkó, Missió, Ós-Budavár, Konstantinápoly, lóvasuti jegyek stb.) úgy a nagygyűlések, mint a szakosztályi ülések előtt válthatók a rendező bizottság tagjainál.

Részletesebb program a nagygyűlés napi értesítőjében fog közzététetni, melyben az esetleges módosítások vagy változtatások is közölteni fognak.

Budapest, 1896 Szt. Péter és Pál napján,

A rendezőség.

A gazdák pártja.

A program, melyről már irtunk s amely köré csoportosulására a magyar mezőgazdák legnevesebbjai, élükön Károlyi Sándor és Dessewffy Aurél grófokkal hívják föl a magyar társadalmat — egész terjedelmében megjelent és előttünk van.

Az új pártról vélekedhetnek ellenségei bármiként, de alig fog akadni oly bátor ember e hazában, ki őszintén, magába szállva tagadni merné jogosultságát és a ki be ne látná, hogy a régi pártok szétzúlló tehetetlensége mellett szükségszerűleg indulnak meg a törekvések új és egészségesebb állapotok teremtésére.

Ezen törekvések szükségszerűen vetik magukat a népet az azon régióra, melyeket az előbbi regime annyi következetességgel hany-

golt el. Magyarországot a harmincz éves alkotmányos uralom alatt csaknem kizárólag gazdaságpolitikusok vezették a merkantilizmus karjaiba és — csodás felületesség — azt hitték nagy dolgot művelnek, ha idegen kaptafára huzva hazánkat előmozdítják azt, a mi legalább is fölösleges és sietnek kiapasztani azt a forrást, a melyből hazánk egy ezredéven át erőt, hazafiságot és a hazához való ragaszkodás legszebb erényeit meríti.

A merkantilizmusra, az ingó nagy tőke eredményeire támaszkodva csoda-e, ha megmozdult alattunk a föld, ha apad a vidék népe a városok rovására, ha kivesszék az erkölcsi egyensúly az emberekből és ha az országos kiállítás nem csupán, mint ennek a merkantil irányzatnak legfőbb eredménye jelentkezik, hanem bemutatja azt is mennyire haladtunk a nemzetközi léhaságokban.

A cukorgyárosok elég merészek és megdöglőn arra, hogy fényes banketteken üljék meg azt a diadalt, melyet a nemzet legjogosabb érdekei fölött nyertek s a lakomán ott vannak a magyar kormány képviselői, a kik oly gondosan elkerülték a gazdakongresszus komoly munkáját. A magyar gazdától félnek, az idegen cukorgyárosoknak kedvében járnak. Kinek az érdekeit képviselik hát ők? Ilyen esetek után nincs abban kétség, meg kell törni a hazátlan nagy tőke erejét, visszautasítani oly drágán mért szolgálatait és kiakolbólitani azokat a duplán és triplán igazgató tanácsos képviselőket, a kiknek ez állás csak jog ám arra, hogy magukat drágábban bocsáthassák a a bécsi vagy berlini vállalkozó milliomosok rendelkezésére.

Mindezeket azonban csak elmondani, jó formán nem ér semmit. Az emberek nem azok többé, a kik voltak s az anyagi haszonért könnyen letesznek arról, a mit a tisztesség parancsolna azoknak, a kik a régi tisztesség hívei, akiknek vére föllázad látva azt a merész gazdalkodást, mely egyes rétegek adófizetőivé teszi a nemzetet — szervezkedni és egyesülni kell, nem nézve egymás közjogi nézeteit s többre becsülve a meggyőződés komolyságát minden másnál. Ez egyesülés dija, a magyar gazdák és iparosoknak jobb jövője.

A mozgalom leghívebb szövetségese a hat frtos buza, az elpusztult szőlők, az eladosuló földbirtok, a nagy ingótőke szaporodó rabszolgái. Ebből a szempontból ajánljuk a programot olvasóink figyelmébe.

A régi rendnek oszlopai dűledeznek s az omladékok közt az új, a réginél szebb jövő csirái fejlenek ki, azé a jövőé, a melyben több lesz az önérték, hazafiak köteleességtudásai s az oltáráról lelökött aranyborjú helyébe, fölfogjuk tenni újból a régi ideálokat de nem munka és férfias erőfeszítések nélkül. Erre azonban el kell készülni azoknak, a kik politikai sikereket akarnak elérni.

Agrárius.

Közüktatásügyi állapotaink.

(A vallás- és közüktatásügyi miniszter huszonötödik jelentése alapján.)

I.

A kultusz miniszter mint említettük, egy 1424 lapra terjedő vaskos kötetet, közüktatási helyzetünkről szóló jelentést, osztott ki az országgyűlés tagjai között, hogy a hazazónázó honatyáknak legyen a nagy vakáció alatt a fürdőzés mellett valamivel foglalkozniok. De ha valami, úgy a közüktatás ügye az, a mely megérdemli, hogy az ország képviselő testületén kívül foglalkozzék vele a közvélemény.

Az előttünk fekvő jelentés említetttem szo-

katlan terjedelmét megmagyarázza az a kettős körülmény, hogy jubiláris, azaz az évenként kiadatni szokottaknak 25. kötete és milleniumi s mint ilyen, ezredéves örömmünepünk alkalmból közüktatásügyünk helyzetét bőven és ki-meritőn tárgyalja.

Épen ez oknál fogva, hogy a miniszter ez által alkalmat nyújtott nekünk, hogy azokat az előítéleteket, melyeket sok helyen szellemi haladásunk, tudományos fejlődésünk, szóval közüktatásunk felől még mindég táplálnak, eloszlassuk, örömmel üdvözöljük mi e jelentést, ha az reális, vagyis a tényeknek és igazságnak hű képe lenne, a minthogy nem az!

Dr. Wlassics Gyula kultuszminiszter ur, úgy látszik, azt az elvet tűzte maga elé és ez a tendencia kiri a jelentés minden sorából hogy az egészen a mindenható állam és a dédelgetett protestánsok érdeme, de melyben a katolikusoknak nem volt, s a jelenben sincs semmi részük.

És e czél megvalósítására jónak lát minden eszközt, még ha hazugságnak és törvény-triprásnak hívják is azt. S ebből kifolyólag jelentése a szemfényvesztésnek, lelkiismeretlen porhintésnek az ország és külföld szemében, ezért kellett az európai művelt nemzetek nyelve is lefordítani, egy szövevényes labirinthja.

Rámutatunk ezekre előbb általánosságban, azután részenként tárgyaljuk részenként tárgyaljuk a jelentést, mint közérdekű dolgot, annak négy főpontja szerint.

A millenáris miniszter ur úgy bánik a mi kath. iskoláink jogi természetével, vagyónával mintha az valami bitang jószág volna. És ebben következetes marad úgy felső, mint közép- és népüktatásunkkal szemben.

Szerinte a Pázmány Péter által alapított bpesti m. kir. tudományegyetem »állami felsőbb tanintézet« s annak multját tárgyalva fel se említi nagy alapítójának nevét, nehogy észrevegye, hogy a magyar állam első főiskolája a kath. egyház vagyónán épült.

Az »önérzetre vezető, szabad szellemű« protestáns pásztorok intézeteknek egyenként közli bő lére eresztett történetét, ellenben a kath. hittani intézetek közül egyetlen egyet se talált érdemesnek arra, hogy vele foglalkozzék. Ez a liberális osztóigazság!

Az országos kath. tanulmányi alaptól fentartott jogakadémiák, közöttük a mienk is a millenáris miniszter ur szerint nem kath., hanem kir. jogakadémiák. Ez más szavakkal arra megy ki, hogy valami fából készült, tehát vas. Wlassics Gyula kultuszminiszter ur, vagy a tanulmányi alapjogi természetével nincs tisztába, illetve nem akar tisztába lenni, hasztalan mutatta ki Apponyi gr. és Apáthy István azok tisztán kath. természetét napnál világosabban, vagy arra vállalkozott, hogy törvénytérítés, jogtiprás árán, magát nevétségessé téve is kész a katolikusok jogait megnyirbálni.

Szerinte a középkor kath. szellemű középiskolai oktatása nem volt egyéb gyarló kísérletezésnél, a mely szóra sem érdemes. A középiskolai oktatás fellendülése a protestantizmus érdeme, melynek világossága eloszlatá amannak setéségét. De halljuk ezt a malicziózus történelmi gixert egész terjedelmében.

»Középiskolákról — ugymond — a középkorban nem lehetett szó. Nyugatról jött az új világosság. A XVI. század elején ment végbe Németországban a reformáció, mely szövekezve a humanizmussal a művelődés tartalmát is, alakját is felfrisítette.«

A kath. tanulmányi alaptól fentartott gimnáziumok éppen úgy, mint a jogakadémiák, nem kir. kath., hanem csak kir. gimnáziumok. Ezen a czimen azután nekünk középiskoláink nincsenek többé, azokat a tanügyben egy mint a jog terén diletáns miniszter egyszerűen az állam számára konfiskálja. Igen de mi azt hisszük, hogy ezen a jogi alapon a debreczeni főiskolára is rá lehet fogni, hogy állami és az utczán nyugodtan haladó polgár hátról is le lehet huzni a kabátot és ráfogni, hogy ez daczára annak, hogy ő kereste, vette, nem az övé, hanem az államé. Érdemes lesz talán a nagy reformminiszternek ez éretlen szofizmáját szóról-szóra ide iktatni, hadd lássa a nagy közönség mint tapossa a törvényt lábbal az, aki a törvénynek öre volna.

A középiskolák egy tekintélyes része alapként tartatik fenn. Legnevezetesebb a magyarországi tanulmányi alap, mely az 1773-ban feloszlott jezsuita-rend vagyonából keletkezett, de hozzájárultak még kir. donációk s egyesek adományai is. Ezen alap országos alap, a közokt. miniszterium kezeli, de mindig kath. gimnáziumok tartattak fenn belőle, melyek kir. gimnáziumoknak nevezetnek.

A milyen módon bírálja el a felső- és középiskolai oktatásunk, épen úgy bányai népoktatásunkkal is. Ennek megteremtése is a mindenható protestantizmus érdeme.

Népoktatásunk tulajdonképeni intenzív fejlődése, — írja a miniszter — mely az egész magyar társadalmat érintette, a XVI. századdal veszi kezdetét, a vallási reformáció korára esik. Azonban már jóval előbb is volt hazánkban népképzés.

Ime ez az a kép főbb vonásaiban, a melylyel Dr. Wlassics Gyula ur közoktatási állapotunkat a külföld előtt bemutatja. Az állam és a protestantizmus tömjénezése az egész szerinte a katolicizmusnak a mint a multban nem volt semmi érdeme a tanügy terén, úgy nincs a jelenben sem.

A kath. egyházvagyonból épült budapesti egyetemünk »állami«, az országos kath. tanulmányi alaplól fentartott jogakadémiánk és középiskolánk kir. jogakadémiák és kir. gimnáziumok, a hazai közép- és népoktatás megteremtője és felvirágoztatója a protestantizmus, mert a XVI. század előtt, még a katolicizmus birt a tért, ázsiaiak voltak az állapotok. De van egy jó oldala is e képeknek, az, hogy a külföld e jelentésből befogja látni, mennyire igaz van azoknak, akik azt állítják, hogy Magyarországon a tízmillió katolikus csak pária.

Valójában pedig úgy áll a dolog, hogy felső iskoláink közül a budapesti egyetem és a négy jogakadémia katolikus. Középiskoláink nagyrésze kath. alaplól tartatik fenn. 16,838 népoktatási intézetünk közül pedig majd fele, 7591 (az összesnek 45.1%) katolikus, míg össze-vissza csak 975 (az összesnek 5.8%) állami. És ez a 975 állami jellegű iskola is voltaképen közvetve kath., mert a tulnyomólag kath. adófizető polgárok egyenes adója után kivett 6 százalékból tartatik fenn.

Egyébként a jelentésben foglalt eme sérelmekre felhívjuk a kath. honatyák és az ülésznél készülő kongresszusok figyelmét és hiszszük, hogy a kath. érdekek e csufos kigunyolását, pellengérré állítását szóltanul nem fogják eltűnirni.

Előfizetési felhívás.

Folyó évi július hó 1-étől a „Tiszántúli” politikai napilapra új előfizetést nyitottunk.

A „Tiszántúli” zászlójára a katolikus hazafias szellem és irány eme jelszavai vannak felírva: Isten, király, haza!

A „Tiszántúli” az egész országban a legolcsóbb politikai napilap.

Kérjük tisztelt elbarátainkat, hogy lapunk terjesztésével szent s hazafias elveinket minél szélesebb körben terjeszteni sziveskedjenek.

Az előfizetési feltételek a lap homlokán olvashatók. A szerkesztőség.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATO.

Julius 1. Aradi mérnökök és építészek utja Nagyváradra.

* Dr. Schlauch Lőrincz kardinális és püspök havi kegyadománya 300 frt szerdán július 1-én délután 2 órakor fog kiosztatni a koldus-ápoló intézetben. Grünwald Henrikné alelnök.

* V. Ferdinand emlékezete. A budavári Mátyás-templomban ma délelőtt 10 órakor V. Ferdinand királyunk lelke üdvéért gyász isteni

tisztelet lesz. Bogisich Mihály cz. püspök mondja dr. Német és dr. Bozóky bukovári káplánok segédletével. A gyászmisére a kormány, a fővárosi hatóság és a katonaság is hivatalosak.

* In petto bibornokok. Ő szentsége a 22-iki consistoriumban in pectore reservált két bibornokot. Hir szerint e két bibornok mgr Nocella és abbé Duchesne a római francia történelmi iskola kormányzója lenne.

* Pusztaszer. Szombaton ment végbe a történelmi nevezetességű helyen, Pusztaszeren a honalapítás ezredéves ünnepélye. Világra szóló ünnep helyett azonban szerény megyei ünnepre zsugorodott össze az egész ünnepély, melyet csak sajnálni lehet, hogy nem volt méltó annak az eseménynek nagyságához, melyet megörökíteni lett volna hivatva. Pusztaszer ugyanis ama hely, hol őseink az ország meghódítása után, a történetírók vélekedése szerint 896-ban a vérszerződés megkötése által alkotmányunk szilárd alapjait megvetették. Megigérték abban a szerződésben, hogy míg Árpád nemzetsége ki nem hal, belőle választják a fejedelmeket, de az ország igazgatásában a vezérek nemzetségei is osztozkodnak. A ki a szerződést meg nem tartja, annak kiontassák a vére. — Árpád házi királyaink az által örökítették meg e hely emlékeit, hogy templomot, zárdát és apátságot létesítettek rajta, hogy az odatelepített jámbor szerzetesek hálálat adjanak a nemzet nevében istennek ama különös jótéteményéért, melylyel hazát adott, hazát rendelt e földön a nemzetnek. Az idők viszontagsága, az ország fölött tombolt véres háborúk lerombolták a templomot a zárdával együtt, az egykor virágzó pusztaszeri apátságnak csupán a czime maradt meg. De a mi szűkkeblű kormányunk a helyett, hogy országos költségen gondoskodott volna Pusztaszer restaurálásáról s visszaadta volna azt a magyarságnak, csupán néhány ezer forintba kerülő oszlopcsarnokkal jelöli meg azon helyet, hol őseink ezer év előtt a honfoglalás nagy művét befejezték. Disz-országgyűlés helyett pedig egyszerű megyei közgyűlés volt, mely alig néhány perczig tartott. Az országgyűlés két háza csak néhány küldött által képviseltette magát, a király pedig tudomást sem vett az ünnepélyről. Ily körülmények közt valóban nem csoda, ha a vármegye ellenzéke testületileg távol tartotta magát az emlékünnepelelytől, mert hiszen nem is annyira emlék-ünnepély volt ez alkotmányellenes módon kormányzott vármegyénk részéről, mint inkább szegénységi bizonyítvány a magyar kormány éhletlenségéről.

* Nagy idők tanuja. Fodor János rendőrségi irnok 1848—49-iki honvéd őrnagy hült tetemét, tegnap délután helyezték örök nyugalomra. A temetésen résztvettek az elhunyt rokonain és barátain kívül, a városi és rendőrségi tisztviselők s nagyszámu közönség. A korszót számos koszoru ékesítette.

* Nagyszalontától a Balatonig kocsival. A nagyszalontai Fekete-Körös ármentesítő társulat titkár-ellenőre, Müller György érdekes utra indult hétfőn Nagyszalontáról. Két lovas kocsival hat nap alatt akarja megtenni az utat Balaton-Füredig. Leidl Henrik igazgató-főmérnök fogatával utazik Müller György. A két ló különben már egy izben megtette hat nap alatt az óriási utat.

* Agrárius miniszterelnök. Soissonból telegrafálják, hogy Meline miniszterelnök a mezőgazdák egy lakomáján beszédet mondott, a melyben megvilágította a valuta-krízisnek a világ minden piacára gyakorolt káros befolyását. Meline úgy nyilatkozott egész határozottan, hogy a kormány minden lehetőt meg fog tenni az árhanlyatlás ellensúlyozására és mielőbb törvényhozási uton fogja szabályozni a gabonának idejekorán való elraktározását. A kormány a mezőgazdaságra nézve egyedül üdvösnek azt tartja, hogy az értelmiséget és a tőkét ismét a földmivelés felé terelje. Miután a szocialisták a munkásokra nézve a városokban kiváltságos helyzetet igyekeznek létesíteni, a földmivesek elbagyják hivatásukat és a városokba mennek. Az ilyen politika éhínséget okozhat. A munká-

sokkal meg kell értetni, hogy a forradalmi politika erőtlenségre vezet. Befejezésül a miniszterelnök a mezőgazdaság érdekében munkálkodók egyesítésére üritette poharát.

* Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat f. év június hó 30-án d. u. 5 órakor a városháza nagytermében tartotta XIX. r. millénárius közgyűlését. Targysorozat: 1. Elnöki megnyitó beszéd. 2. Titkári jelentés. 3. Felolvasások. 4. Pénztári jelentés. 5. Általános tisztújítás. 6. Indítványok, melyek 24 órával a közgyűlés előtt az elnöknel voltak bejelentendők. Gyulafehérvárt, 1896. június hó 21-én. Dr. Tódor József, elnök. Bálinth György, titkár.

* Adókiivetési lajstromok. A Nagyváradon a pénzügyigazgatóság által kiivetett IV. osztályu kereseti adólajstromok június 28-ától július hó 5-ik napjáig a városi adóhivatal 10. számu szobájába közszemlére lesznek kitéve. A fel-szólamlások 15 nap alatt a közigazgatási bizottsághoz czimezve, a kir. pénzügyigazgatóságnál nyújtandók be.

* Sima Ferencz orsz. képviselőt az egyház és szólásszabadság érdekében tartott beszédeiért sürgönyileg üdvözölte a gyulafehérvári keblbi papság. Mire a nevezett képviselő következő sürgönyvel válaszolt: »A krisztusi szeretet temploma a teljes szabadság köszikláján nyugszik, ezt és hiveink védelmét mindenütt és mindenben örök kötelességének tartja, főtisztelendőségeket szeretettel üdvözli Sima.*

* Zarándoklat Mária-czellbe. Augusztus hó 24-én a budapesti II. ker. szti. Anna plebáni templomból egy zarándoklat fóg indulni, melynek utja Mária-Tafer és Sonntagsberg kegy helyek érintésével Nagy-Mária Czell meglátogatása. Két napi időzés után a zarándoklat Szent-József és Anna hegyeken át vissza tér Budapestre. A zarándoklat iránt érdeklődők bővebb felvilágosítást nyerhetnek Dömötör Gedeon plebánosnál Budapesten II. ker. plebáni templom.

* Megtérés. Dr. Szabó Ernő a győri áll. főrealiskolának izraelita vallásu tanára ma veszi fel Győrött a püspöki templomban a keresztség szentségét. Keresztapa: dr. Németh Antal tankerületi kir. főigazgató.

* Drága a kenyér. Az aratási idő beálltával olyan nagy a kenyérkereslet piacunkon, hogy a közönség alig bírja szükségletét beszerezni. Tegnap a nagy kereslet folytán fel is szökött igen magasra. A régebbi időben, míg nem voltak »nagy bérlők« s a birtokok nem az új magyarok kezében voltak, az arató munkásoknak nem a piacokról szerezték be a kenyeret, hogy szükségüket ne szenvedjenek. Nem is fordultak ám akkor elő a tamási zendüléshez hasonló véres jelenetek.

* Telefon a sörgyár és a város közt. Löwy Ignác peczeszöllősi sörgyárában május óta gyártják az árpalevet. Szakértők azt mondják, hogy a gyár sörkészítménye jó, versenyképes lesz. A gyár tulajdonosa kérvényt intézett Biharmegyéhez, a melyben az iránt tudakozódik, hogy nem ellenezné-e a vármegye, hogy a gyárat Nagyváraddal telefon által összeköttesse. A telefon vezetékét a gyártól a Kossuth-utcai telefon központba akarja bekapcsoltatni. A sodrony elvezetésére a Felix-fürdő póznáit használná fel.

* Hivatalos áthelyezések. A VI. közüti kerületi felügyelőt: Blum Géza-t a kereskedelmi miniszter szolgálattételre berendelte a miniszterium kebelébe, s helyette Pünkösti Ferencz kir. műszaki tanácsost bizta meg a felügyelői teendőkkel, a ki egyelőre Kassáról intézi az ügyeket. Blum Géza megleghangu levélben köszönte meg a hivatalos működése alatt tapasztalt támogatását Biharmegyének.

* Az új rend jótéteményei. Már több hete, hogy Ipoly-Balagon, egy szegény ember meghalt. Jelentést tesznek a Csalamián lakó anyakönyvvezetőnél, kit azonban nem találtak otthon, mert elment vadászni. Meddig lesz távol? Ki tudja! A holttest három napig feküdt a szobában, mialatt oszlásnak indult, de anyakönyvvel mégsem volt. A mult héten történt, hogy egy

őreg asszony halt meg. Mennek jelentést tenni Csalamára, de az anyakönyvelő nincs otthon, elment Budapestre s nem tudják mikor jön vissza. Ekkor — úgy látszik — már helyettesről is gondoskodott. A halottkémi bizonyítványra a csalámi tanító nagy bölcsen ráírja: »Eltemethető« s alája nevét. Ha tudná, mi a törvény, ezt nem tette volna s ha az anyakönyvelő tudná kötelességét, ezt még kevésbé engedte volna. A halál után 42 óra múlva temették el a holttestet, mert már a falu előljárósága szólalt fel az egészségtelen szag miatt, melyet a test terjesztett. — Miniszter ur! Van ideje, sokan is vannak, csináljanak egy új törvénypontot, melyben meg volna mondva, mit kell akkor tenni, ha az anyakönyvelők elmennek mulatni s a holttest 3—4 napig nem »temethető« el s az egész falu undorodik a test büztől? Vagy jó ez így is annak a parasztnak?

* **Uj ezimzetes püspök.** A király — mint a hivatalos lap legutóbbi száma közli — Bogisich Mihály budapest-várbeli prépost-plébánosnak a prisztinai ezimzetes püspökséget adományozta.

* **A katolikus tanítók zászlaja.** A katolikus tanítóknak tudvalevőleg júliusi nagygyűléstik alkalmával lesz a zászlószentelésük. A tanítók nevében minap Hornig püspök vezetése alatt küldöttség járt Balaton-Füreden, hogy Vaszary Kolos hercegprímást a nagygyűlésre és a zászlószentelésre meghívja. A primás a küldöttséget rendkívül szívesen fogadta és az átnyújtott diszszöveget átvette. A zászlószentelést a primás képviselőjében Hornig báró fogja végezni július hónap 7-én az egyetemi templomban.

* **Weisz Márton** városi tiszteletbeli orvos ur fölkereste szerkesztőségünket és bemutatta a halott-bejelentő bárczát, melynek tanúsága szerint ő június 23-án kapta ugyan az értesítést Tomalek János kőműves fiának elhunytáról, de a bárczán a lakásczim helytelenül lévén kiállítva, ő ott hiába fáradott és csak 24-én, mikor a helyes lakásczimet tudatták vele, volt képes halottkémi kötelezettségének eleget tenni. Egyébiránt, amint értesülünk, eme s más kelemetlenségek, valamint sokoldalú elfoglaltsága arra indították dr. Weisz Márton orvost, hogy mint előttünk kijelentette, közelebb beadja lemondását.

* **Pályázat tüzolto-anyagra.** A bolognai tudományos akadémia 200 dollárértékű aranyérmel tüzött ki a legeredményesebb eljárás, vagy olyan legjobb készülékre, melynek segítségével fizikai vagy vegyi anyagok égését meglehetne akadályozni, vagy elnyomni. A pályázat nemzetközi jellegű, s a pályázatok beküldésének határideje 1896. július 30-ika.

* **Nem pocsékolják a vizet.** A vízfogyasztás, a hűvösebb idő beálltával csökkent Nagyváradon. Most már az utcákat nem locsolják, csak a sétateret ültetvényeit, de a két napi esőzés ezt is feleslegessé tette. Június 19-én, tudvalevőleg 5100 köbméter viz fogyott el a vízvezetékéből. Azóta a vízfogyasztás a következő volt: június 20-án 4392, június 21-én 4570, június 22-én 3858, június 23-án 4807, június 24-én 4267, június 25-én 2941, június 26-án 1916, június 27-én 2231, június 28-án 1580 köbméter. A főmérnök most egy munkálaton dolgozik, a melyben részletezve lesz, hogy mire fogyott el annyi víz Nagyváradon pár napig.

* **Állítólagos királysértés.** Nyitramegye hatósági közegei látván azt az elementáris erőt, melylyel a néppárt a megyében fellépett, fűhöz fához kapkodnak, hogy e párt tevékenyebb elemeit elnémissák. Szidalmazzák őket sajtójukban, armánykodnak ellenük felsőbb hatóságiknál — hála Istennek eredménytelenül. S mikor célzt nem érnek, büntető törvényszék elé viszik, néppárti érzelmeik sikeresebb — élesztésére. Így történt egy lelkes fiatal segédlelkészszel, Novák Ferenczszel Sasvárott. Egy kaszinóbéli összejuvetelnél bizalmas körben eléjtett szavai miatt a megyei spiclik feljelentették a szolgabírónál, ez viszont a megyénél

»királysértés« miatt. Ez megindította ellene bírói fórum előtt az eljárást. Most, mint értesülünk, a budapesti kir. büntető törvényszék, mely királysértési ügyekben első sorban az ország minden vidékén egyedül illetékes, június 19-én hozott végzésben felmentő ítéletet hozott. Gratulálunk Nováknak a felmentéshez és a spicliknek a szükségtelen — blamázsához.

* **Hírek a honvédség köréből.** A Nagyváradon állomásozó 4-ik honvéd gyalog-ezred hadkiegészítő parancsnoka: Bartha Lajos őrnagy zászlóalj parancsnokká, helyére pedig Lukács Imre százados nevezetett ki hadkiegészítő parancsnokká. — Bernolák Károly m. kir. honvéd főhadbiztos Nagyváradra érkezett és a honvédség kezelési osztályát vizsgálja meg.

* **Bácsmegey Imre** él. A D—l. nyomán megírtuk, hogy Bácsmegey Imre, a vasmegeyi bandérium megsérült tagja a budapesti Erzsébet kórházban meghalt. Mint a legnagyobb örömmel értesülünk, Bácsmegey már a teljes javulás útján van Gräfenberghen, a hova üdülése végett ment. Helyreigazítást még ilyen örömmel nem tettünk.

* **25 éves tanári jubileum.** Fényes ünneppel ülték meg június 28-án Egerben dr. Maczki Valér cisztercita pap-tanár volt tanítványai a szeretett tanár tanári működésének 25 éves évfordulóját. A volt tanítványok egy díszes ezüst koszorút nyújtottak át az ünneplőnek.

* **Magas vendég a muzeumban.** A muzeumot még a megnyitás délutánján magas vendég szerencsételte látogatásával. Dr. Zihy Géza érkezett meg a négyórai vonattal két leányával és fiával Tetétlenről, s a püspöki rezidenziából Fraknoi Vilmos cz. püspökkel menten a muzeumépületbe hajtatott. A grófot dr. Némethy Gyula kalauzolta a pompás gyűjteményben, mely a magas vendéget daczára a legkedvezőlenebb időnek, amely félhomályba borítá az épületet egészen elragadta. Valóban örül a magyar ember szíve mondá, hogy vidéki városban ilyen láthat. A nagy teremre nézve ő is egy véleményen van Fraknoi püspökkel, hogy t. i. Budapesten is alig van terem (leszámítva a muló kiállítás) amelyben annyi művészi kincs lenne összehalmozva mint itt. Egyben mindenestre páratlanul áll muzeumunk az egész országban, a melyben t. i. olyan gobelinyűjteményt, mint a mienk az egész országban hiába keresnénk. A gróf csaknem egy órát töltött a muzeumban, s miután nevét a vendégeknyvbe Fraknoi püspökkel együtt bejegyezte, megelégedésének ismételtén kifejezést adva, távozott.

* **Gubó beváltás.** A nagyvárad m. kir. gubóbeváltó állomásra jun. 30. estig 248 kiló 85 deka I. és II. rendű; 14 kiló 80 deka harmadrendű gubót hoztak be. Ezért kifizettek 225 forint 49 krajczárt. E gubó mennyiségből Szabadkára a befőtő állomásra küldtek 155 kiló 10 deka gubót és Nagyváradon selymperete készítésre jónak bizonyult 108 kiló 55 deka. A beváltást tegnap estig ötvenhetedik bárczáig vitték. Sűrűen fognak érkezni a beváltók a jövő hét közepéig. Tegnap estig egyetlen betegséget sem talált a górcsővi vizsgálat. A pete készítésre nem alkalmas gubók górcső nélkül azonnal felismerhetők. Az érdeklődő közönségnek délelőtt 10—12 és d. u. 2—4 óra között adhatnak részletes felvilágosítást. Más órákban a teendők miatt csak kivételesen. Reggel sok dolgot ad a sok kikelt pille, délután 4 órától pedig a csomagolás.

* **A nagyvárad m. kir. áll. főreáliskolában a beírások az 1896—1897. isk. évre f. évi június hó 30-án, július 1-én és 2-án, továbbá szeptember hó 1-én, 2-án és 3-án, mindig délelőtt 9-től 12 óráig fognak megtörténni. Nagyváradon, 1896 június 29. Az igazgatóság.**

* **Baj a magy. kir. udvartartás körül.** Hire jár, hogy a budavári kir. palotai plébániát, mert a többi közt annak helyiségeire a magyar

udvartartásnak szüksége van, meg akarják szüntetni, annál is inkább, mert a szent jobbot is átviszik a Mátyás-templomba. Budán a királyi udvartartást épp úgy megilleti a külön plébánia mint Bécsben, és igen szomorú dolog volna, ha a fejlődésnek induló magyar udvartartás épp első nagyobb tette a kir. palotai plébánia megszüntetése lenne.

* **A régi egyforintos.** Az állami hivatalok figyelmeztettek, hogy az 1888. június hó 1-től keltezett egyforintos államjegyek az adóhivataloknál és egyéb állami pénztáraknál teljes értékükben csak folyó hó végeig fognak teljes értékűre, azaz két koronára beváltatni. Ezentul még pedig 1896. december hó 31-éig a fent említett egyforintosokat csakis az állami beváltási pénztáraknál fogadják el teljes értékükben, míg december hó 31-ike után az állampénztár egyáltalán nem lesz köteles azokat beváltani.

* **Ki germanizál.** Mikor Zichy Nándor gróf vagy Esterházy Miklós Móricz gróf, vagy a néppárt valamely tagja egyik-másik nemzetiségi vidéken német beszédeket is mondanak a néppárti gyűléseken, akkor a kormánypárti sajtó mindjárt kész azzal a ráfogással, hogy a néppárt germanizál. Mit láttunk azonban a napokban? Vasárnap s hétfőn jártak Budapesten a bécsi demokraták valami 40-en, és ezek kedvéért oly ékes germán szónoklatokat tartottak a »millenniumi ismeretes magyarok«, hogy az egész magyar fő- s székes város csakugy rengett bele. Hogy a bécsiek csak németül beszéltek, az még hagyján, ámbár jellemző, hogy — Lueger helyett Kronawetter jött le Bécsből az »egyházpolitikai reformok« mellett izgatni, — de hogy oly szittyá ősmagyarok, mint Vázsonyi (Weiss) Vilmos, Sümegi (Schmitzer) Vilmos, azután Hermann Ottó orsz. képviselő, Mátyus Arisztid, főv. törvényh. biz. tag, Medvei Zsigmond ott germanizáltak két hosszú napon át: az oly dicső látvány, melyre — a millenniumig kellett a magyar nemzetnek várnai.

* **Agliardi magyar származása.** A bécsi »Vaterland« azt bizonyítja, hogy Agliardi kardinális, a bécsi pronunczius magyar származású és azzal toldja meg adatát ugyanez a lap, hogy Agliardi családját, mikor még magyar volt, nemes Ajárdi-nak hívták s hogy a család még 1350-ben vándorolt ki Magyarországból Olaszországba.

* **Térzene.** A 37-ik ezred zenekara, holnap szerdán a »Schlauch«-téren játszik. — Csütörtökön este a »Széchenyi«-téren pedig Csillag Izsák zenekara fog játszani.

* **A vérvád.** Debreczenből írják a »Szentesi Lap«-nak, hogy most ott a környéken veszedelmes mese terjedt el, a mely a debreczeni új zsidó zsinagógáról szól. A hitközség ugyanis új, kupolás zsinagógát építtetett keleti stílusban. Az imaház már majdnem kész, augusztusban lesz ünnepélyes felavatása. Hát erről a templomról a b.-ujvárosi járás községeinek, főként Hajdu-Dorognak népe között azt beszél, hogy azt a Salamon híres templomával versengő zsinagógát különös czeremóniával fogják felavatni, s hogy ehhez tíz keresztény gyermeknek a vére is szükséges. A vérdóhoz — így mondják tovább — már a király is megadta beleegyezését, kényszerítették erre, mert sok pénzzel adósa a zsidóknak. Ferenczy Elek főszolgabíró a csendőrség segítségével erősen nyomozza, kik voltak e hír terjesztői. Eddig annyi derült ki, hogy Debreczenből terjesztik, s hogy legelső terjesztőit a zsinagóga építésénél alkalmazott s elbocsátott munkások között kell keresni.

* **Az örült suszter legény szerelme.** Egy suszterlegény fejében hibbanás állott be s egy szép leányt ugyancsak ostromolt szerelmével. Különléle ajánlatokat tett, míg végre a mama erélyesen fellépett s jelentést tett a rendőrségnél, hol kisütötték, hogy nem a szívben van a hiba, hanem az agynak tört el egy kereke.

* **Elégtétel Bánffyéknek.** Az Agliardi ellen indított rosszakaratu izgatás még akkor sem szűnt meg, mikor a bécsi nunczius köze-

bb kardinális lett. Most Bánffyék teljes elégtelt kaptak. Király ő Felsege ugyanis Agliardi kardinálisnak és pronuncziusnak a legnagyobb üdvöndnek a Sz. István-rendnek a nagykeresztjét adományozta és Jósika Samu bárót és minisztert bizta meg annak átadásával. Mint értesültünk az »osztrák« nunczius nagyon kedvesen fogadta a magyar miniszter gratulációját.

* **Panasz a Félix-fürdő ellen.** Déri János kereskedőt nagyon bosszantja, hogy a Félix-fürdő mellett levő birtokán nem engedik az ártézi vizet furatni. Tegnap beadványt intézett ügybírharmegyéhez, mint Nagyváradi városához, a helyben azt állítja, hogy a Félix-fürdőben a kálialkat és más piszkot a Peczébe eresztették, ami megfertőzti a folyó vizét s azt sem mire nem lehet használni. Intézkedést kér, hogy jövőre a fürdő bérlői ettől tiltassanak.

* **Rövid hírek. Németh Sándor ügye.** A helyügyminiszter Németh Sándor felebbezését, melyben a rendőrség által elkobzott hasonszenvű gyógyszerreinek visszaadását kéri, elutasította s e határozatát a napokban közölte a városi tanácsal. — **Országosan körözik.** Bódis Miklós nagyváradi lakos sikkasztással van vádolva, de a végtárgyalásból megszökött. Országosan körözik — **Uj postarivatalok a megyében.** A nagyváradi posta-távirad-gazgatóság értesíti Biharmegyét, hogy Pap-Tamási és Dombrovány biharmegyei községekben postahivatalt létesít. — **Uj börtön lelkész.** A debreczeni főügyész a nagyváradi kir. ügyészségi fogház ev. ref. lelkészévé, a felmentett Kágyi Lajos helyett Domokos Károlyt nevezte ki. — **Szalontai diákok a kiállításon.** A nagyszalontai diákok egy takaros csapata vonult fel tegnap előtt a fővárosba, az országos kiállításra. A 35 diák csinos egyenruhában, zeneszóval indult utnak, a tanárok kíséretében. A vasúti pályaházhoz a szülők is nagyszámban kivonultak. Néhány napig lesznek a diákok a fővárosban. — **Uj II. oszt. város.** A nagyváradiak után a szombathelyi összes államtisztviselők kedves millenniumi ajándékban részesültek a kormány azon intézkedése folytán, hogy Szombathely város lakbérosztályzata a 3-ik fokozatból a 2-ikba soroztatott. — **Ezredéves iskola.** Nagy-Kikindán a római katolikus hitközség az ezredév emlékére pompás iskolát épített 60,000 frt költséggel. Az iskolát nagy ünnepséggel Dessesffy Sándor esztergomi püspök áldotta meg. — **Az őszi gyakorlatok.** A szeptemberi nagy lovasági gyakorlatokat Csáktornya környékén fogják megtartani. A manővereken ő Felsege a király is jelen lesz s Festetich gróf kastélyába fog szállni. — **Széchenyi István gróf szobra.** Sopron város a főterén emléket állít Széchenyi István grófnak a legnagyobb magyarnak. A szobor mintázásával Mátrai Lajos szobrászt bizta meg, a ki Széchenyit diszmagyarban és álló alakban szépen mintázta meg. — **A sikló áldozata.** A sikló lezuhanása alkalmával szerencsétlenül járt Prileszky Károly főudvarmesteri titkár állapota annyira javult a törés körüli nagy vérömlés felszívódása folytán, hogy már egy állandó rögzítő gipszkötést alkalmaztak. — **Egy ballon captif veszedelme.** A berlini iparkiallítás lekötött léggömbje ma ismeretlen okból szétpukkadt. Emberben nem történt kár. — **Templomrablás Mohácson.** Hétfőn reggelre az izraelita templomot kirabolták, a rablók a jótékonyági perselyeket feltörték s a benne levő pénzt elvették; az oltárt fölfeszítették s az ezüsből készült szentírás mutató kezét elvitték. Egyéb értékeset, mely árulójuk lehetett volna, ott hagyták. A templom kirablása rövid idő óta már a negyedszer történt. — **38 éves találkozás.** Az esztergomi kir. és érseki tanítóképezdében 1858. október hóban képe-sített tanítók f. évi július hó 7-én, délelőtt 8—9 óra között Budapesten, VIII. ker., József-körut 8. szám. a »Magyar Tanítók Kaszinója«-ban találkozhatnak. Ismertető jel: papiros szelvény 1858. föl-írva kézben tartandó. — **Gyilkosság 90 krajczárért.** Budapesten egy szegény kilencz esztendő-s fiúcskát egy suhanczgyerek tegnap kegyetlenül megfojtott, hogy a kis vagyonkáját, 90 krajczárt, amit a tekepályánál mint állítgató fiu takarított meg, magához kaparítsa. A gyilkos már a rendőrség börtönében ül és ámbár tagadja tettét, minden jel bűnössége mellett bizonyít. — **Kiirtott család.** Igalon Adler somogyzilli vendéglőst feleségével s két gyermekével együtt meggyilkolták. A mézszárlás baltával történt; a gyilkosok a szekrényt is feltörték s mindössze tizenöt forintot raboltak el. — **Testvérgyilkosság a sógrasszony miatt.** Had-

házon a meggyilkolt Sörös Sándor gyilkosát 21 éves öccsére, Gergely személyében ellopták. A tettes önként bevallotta, hogy tettét azért követte el, hogy a bátyja szép fiatal feleségét, kivel viszonya volt, elvehesse. Szeretőjét is elfogták, ki fölbujtogatta. — **Stanley beteg.** Mint londoni lapok jelentik, a híres Afrika-utazó, H. M. Stanley, gyomorgyulladásban megbetegedett. A betegség veszélyes. Stanley jelenleg 55-ik évében van. — **A csár betegsége.** II. Miklós csár már huzamosabb idő óta betegeskedik. Mint pétervári tudósítónk telegrafálja, a csár baja sárgaság. — **A csápa.** Fiuméből jelentik Carlopago közelében a pénzügyőrségi bárkához egy rendkívüli nagy csápa közeledett. Az őrség két lövést tett reá, többször megsebezte s minthogy sok vért vesztett, valószínűleg nemsokára feltalálható lesz. — **Megbukott mulatóhely.** Ó-Berlint, a berlini iparkiallítás mulatóhelyét, amely a budapesti »Ós-Budavárának« felel meg, be kellett csukni, mert nem volt közönsége.

Nyilvános számadás és köszönet.

A nagyváradi lat. szert. püspökség kegyurasága alatt álló nagyváradi-olasz r. k. elemi fi-népiskola e hó 29-én Szent-Péter Szent-Pál napján tartja »Te Deum«-át az olaszii plébánia templomban, ugyan e nap oszlatnak ki a millenniumi iskolai ünnepségekről szóló »Emlékkönyvek« s az 1895—96-iki tanévről az iskolai »Értesítő«-k. Ezen alkalmából beszámolunk azon kegyes adományokkal, melyek az ezredéves ünnepségek megtartását lehetségessé tették s annak kedves emlékét hatványozták. Az adakozók díszes névsora a következő:

Dr. Schlauch Lőrincz bibornok-püspök ur ő Eminenciája 100 kor., Vinkler József 20 kor., Z. J. 6 kor., Winterhalter Antal 10 kor., Scheifner Ede 10 kor., Szakszó Rezső 10 kor., Andrásy János 10 kor., B. V. 2 kor., Palotay László 10 kor., báró Döry József 2 kor., özv. báró Gerliczy Félixné 6 kor., Zeley János 10 kor., Dencs János 60 kor., dr. Karácsonyi János 4 kor., dr. Székely István 2 kor., Kucsovsky Lajos 2 kor., dr. Németh Gyula 1 kor., dr. Wucskics Gyula 2 kor., N. N. 1 kor., Léky 1 kor., Révész Lajos 2 kor., H. Gy. 1 kor., Heilinger József 2 kor., Sal Ferenczné 6 kor., Markovics Antalné 8 kor., Kovács Bé-láné 2 kor., Lopusny Gyula 2 kor., Feiser Antal 2 kor., dr. Szemethy Géza 2 kor., Nyáry Ignác 1 kor., Az első osztály tanulói 35.74 kor., A második osztály tanulói 38.78 kor., A harmadik osztály tanulói 20.60 kor., A negyedik osztály tanulói 33.40 kor. Bevétel volt 425.52 kor. Kiadás számlák szerint 338.66 kor. Maradvány 86.86 kor., mely összeg az »Emlékkönyv« kiállítási költségeire fordított. Fogadják a mélyen tisztelt adakozók leghál-sabb köszönetünket. Isten áldja, Isten tartsa őket soká, nagyon soká!

Az igazgatóság.

EGYESÜLETEK.

Meghívó. A „Biharmegyei nőegylet« választmányi tagjait és védhölgyeit van szerencsém a f. évi július hó 4-ik napján d. u. 4 órakor lakásomon tartandó választmányi gyűlésre meghívni. Nagyváradi, 1896. június hó 27. özv. Báró Gerliczy Félixné. elnöknő.

A régészeti és történelmi egylet választmánya vasárnap, 28-án d. e. 11 órakor gyűlést tartott. Jelen voltak: dr. Beöthy László főispán, elnök, Gyalokay Lajos, alelnök, dr. Karácsonyi János, titkár, Gálbory Sámuel, pénztáros, Ritoók Zsigmond, Középpessy Gyula, Nemeskey Andor, dr. Némethy Gyula, Baróthy Pál vál. tagok. A jegyzőkönyv felolvasása után tekintettel a múzeum-őr, Cséplő Péter gyöngékedésére és távollétére, a választmány Középpessy Gyula és dr. Némethy Gyula vál. tagokat helyettes örökké nevezi ki, fölhatalmazva őket, hogy magukat szükség esetén alkalmas segédörökkel helyettesítsék. Nevezett uraknak egyuttal jegyzőkönyvi köszönetet szavaz a választmány a múzeum berendezése körül tanusított buzgalmukért; fölhatalmazza őket, hogy a múlt évben a várban kiállított Szt László szobrot és feliratos követ a

hadtestparancsnokságtól átvegyék s a múzeumba vitessék.*

A gyűlésnek különös érdekességet kölcsön-zött egy tiszt. tag, dr. Czobor Béla megjele-nése, a ki az elnöklő főispánt akarta meglátó-nítani. A megtiszteltetésen kívül egy igen prak-tikus indítvánnyal tette emlékezetessé e látó-gatását a kitünő tudós. Csippék Ferencz szer-kesztő indítványára, a ki a »Tiszántúl« ünnepi számát megvételre ajánlotta, az egyletnek azt az eszmét vetette föl, hogy vegye meg az egy-let a nevezett számot, s a már megjelent ka-talogussal egy füzetbe nyomtassa ki. Ez által a sok költségbe kerülő külön emlékkönyv helyett némi irodalmi emléket is alkot a tegnapi ün-nepélyről.

A pompás eszmét a választmány menten elfogadta, s megbizta dr. Karácsonyit, hogy a »Tiszántúl« szerkesztőségével ez értelemben tegye magát érintkezésbe. A füzetke 500 pél-dányban fog nyomtatni, ára 20 kr. lesz.

A választmány ezenkívül jegyzőkönyvi kö-zönetet szavaz Széchenyi Jenő kanonoknak és Szemethy Géza drnak, mint akik az egyház-megye részéről a gyűjteményt az egyletnek át-adták. A mi a közművelődési kongresszusra, szept. 8-ára való meghívást illeti, a választ-mány egészen az elnökségre bizza ennek elin-tézését. Titkár bejelenti, hogy Dencs János, Jerzsák Ignác, ifj. Rimánóczy Kálmán ren-des tagokul beléptek az egyletbe, hogy Pintér Károly, Középpessy Gyula és Kálmán ajándé-kaikkal gazdagították az egylet múzeumát.

Meghívás. A »Biharmegyei orvos-gyógy-szerész- és természettudományi-egylet« folyó évi július hó 1-én délután 5 órakor (Uri-utca, Akadémia) havi szakülést tart, melyre a t. egy-leti tagokat ezennel meghívom. Kelt Nagyvára-don, 1896. június hó 28-án. Dr. Berkovits Mik-lós egyleti titkár.

Felhívás az iparos polgárokhoz.

Az ezredéves országos kiállítás megtekinthe-tése közohaja most az ország összes lakossainak, de leginkább tapasztalatokés ösmeretek szetzése végett az iparos polgárságnak, ösmerve azonban a jelenben feltűnően érezhető szorult anyagi viszonyokat, az általános iparpangást; ugyanazért a lehető legvégsőbb költség kimézés kieszközölhe-tése végett megtettünk minden igénybe vehető kísérletet, hogy a Budapestre való felhívás és négy napon át a lakás és élelmezés a legke-vezebb költségbe kerüljön.

Az ezredéves országos kiállítás igazgatóságától a tömeges felutazás esetére sikerült a következő feltűnően olcsó díjakat kieszköz-ölni. Nagyváradtól Budapestig és vissza 14 na-pig érvényes és bármely vonalon használható III-ad osztályu vasúti menetjegy, négy napon szállás, négy ebédjeggyel, személyenként 10 frt 50 kr. költség, a kiállításra 20 kr-ért belépő jegy.

Kik a tömeges felutazásban részt venni óhajtanak felkéretnek, hogy a 10 frt 50 kr. költséget bezárólag július hó 5-ik napjáig az ipartestület irodájában készpénzben lefizessék, a mennyiben azon nap a befolyt összeg a köz-pontra multhatatlanul be fog küldetni, honnan csak annyi szelvény jegy érkezik, a mennyiért a befizetés megtörtént.

Az első felmenet július hó 17-én este 11 órakor indul Nagyváradról, ezen vonathoz csatlakozhatnak az utirányában eső vasúti állomásokon is azok, kik erre menetjeggyel bírnak, vidéki felrándulók részére posta útján is eszközölünk ily kedvezményes jegyeket a pénz előleges beküldése után.

Résztvehetnek a tömeges felrándulásban férfiak, nők és gyermekek, iparosok, kereskedők vagy bármely foglalkozásuak, de leginkább óhajtandó, hogy a nagyobb szám iparosokból tömörüljön, mert Nagyváradi város lakossai között az iparos osztály nagy számot képvisel, illő, hogy a felvonulásban is kitűnjék feltűnő többsége.

Felkérjük a tisztelt iparos polgárságot, mi-szerint ezen kedvező alkalmat saját érdekük-ben felhasználni, ha csak tehetik el ne mu-lasszák, mert ilyen kedvezményben többé ré-szesülni nem fognak.

* Ez valószínűleg még holnap megtörténik.

Felkérjük még arra is, hogy ezen társas és tömeges mintegy családi felutazásra ösmé-
rőseket is buzdítva, a jelentkezést július
hó 5-ik napjáig az ipartestület irodá-
jában bejelenteni és befizetni sziveskedjenek,
mert a később jelentkezőknek legjobb akara-
tunk mellett sem szolgálhatunk kedvezményes
szelvényekkel.

Nagyvárad 1896. július 1-én.

Bercsey György. Jankovich János.
ipartest. eln. főjegyző.

TANÜGY.

A közs. iskolaszék ülése.

Nagyvárad város községi iskolaszéke teg-
nap délután tartotta a tanévet bezáró ülését a
városházán.

Jelen voltak: dr. Sipos Árpád elnök, dr.
Molnár Imre, Kékus Vidor, Stark Gyula, Vá-
radi Mór, Réz Mihály, Jánosházy János, dr.
Tóth Mihály, Kunyhóssy János, Auspitz Adolf,
Sulyok István, Ragány János, Bordé Ferencz.

Elnök az ülés megnyitása után előterjesz-
tette, hogy az összes községi tanintézetekben
kitűnő eredménnyel fejezték be a tanévet;
csupán az olasz elemi fiúiskola II. osztályánál
és a váraljai elemi fiúiskola II. osztályánál ta-
pasztaltak semmisnek mondható gyenge ered-
ményt.

Az elnök jelentését örvendetes tudomásul
vették; a két panaszolt osztályra nézve utasi-
tották a felügyelő-igazgatót, hogy szoros figye-
lemmel kísérje azokat s időközben tegyen je-
lentést.

A felügyelő-igazgató jelentése méltatja a
községi iskola 27 éves múltját s számokkal il-
lusztrálja a fokozatos fejlődést. Majd áttér a
jelenlegi állapotra. Az elmúlt 1895-96. tanév-
ben volt a nagyvárad községi iskoláknál 10
csoport, 36 tanteremmel, 41 osztálylyal, 42
tanítóval, 2758 tanulóval. Az évi kiadás 90 ezer
koronára volt. Megemlékezik a növendékek millen-
niumi ünnepélyéről.

A jelentést tudomásul vették s jegyző-
könyvi köszönetet szavaztak az ünnepély ren-
dező-bizottságának és a tanítói karnak, különö-
sen pedig a rendező-bizottság elnökének: Mezey
Mihálynak.

Ezután a felügyelő-igazgató terjesztette elő
javaslatát: a váraljai fiú- és leányiskola igaz-
gatása választassék ketté; ugyanott a IV-VI.
hármad osztály vezetésétől, egészségi állapota
miatt Istvánffy József mentessék fel.

A javaslatot elfogadták, s a várad-váraljai
fiú-iskola igazgatását Markovits Pálra, a leány-
iskola igazgatását pedig Vargha Terézre bízák.
Jövőre nézve a beteg Klein Illés tanító helyett
egy női kiségitőt alkalmaznak és pedig az
elemi első osztályhoz.

Az óvónők segélyezését a jövő évre meg-
szavazták.

János házy János igazgató-tanító ké-
relmére elhatározták, hogy az újvárosi köz-
ponti fiúiskolát mindaddig meghagyják a jelen-
legi ócska épületben, míg a városháza miatt
az épületet bontani kezdik. Ez iránt megkere-
sik a tanácsot.

Rechtne-Bauer Zsófia polgári iskolai igaz-
gatónő beterveztette, hogy a községi polgári
leányiskola növendékei 600 frtot gyűjtöttek
»Millenniumi alapítványra«, melynek kamatait
az iskola legjobb előmenetelű tanuló kapják
évenként. Réz Mihály felügyelő-igazgatót meg-
bizták, hogy az alapító levelet készítse el.

János házy Jánost, saját kérelmére
az igazgatói teendőik alól felmentették s ed-
digi buzgó működéséért jegyzőkönyvi köszöne-
tet szavaztak.

Végül megállapították a községi iskolaszék
1896-7. évi költségvetését s az ülés véget ért.

A női ipariskola kiállítása.

Csendben minden támogatás nélkül indult
meg négy hó előtt városunkban egy iskola,
melynek célja, a gyöngye nőket kéz ügyesség
által megélhető állapotba juttatni. Négy hó
eredményéről felvilágosítást nyújtott, a csütör-
töktől-hétfőig tartó kiállítás, mely az elért meg-
lepő eredménnyel kívül arról is meggyőzött ben-
nünket, hogy ennek az intézménynek nagy, na-

gyon nagy jövője van, s reményt kelt bennünk,
hogy csirája lesz a nagyvárad női műipar fel-
lendülésének.

Tizenhét tanuló kézi munkája volt ki-
állítva s elragadtatva beszéltek a látogatók is,
hogy mily egyszerű eredményt volt képes el-
érni Szedlarikné, *Dudinszky* Anna, a nagyob-
bára gyakorlatlan leányakkal, különösen a
hímzés és fehérnemű varrás tekintetében.

A tüéztés, Szerb, dombor, velencei, tül
és Spanyol hímzés-re láttunk valóban remek
példányokat. A magyar motívumú hímzések
egész gyűjteménye volt látható s különösen a
»kalotaszegi« kötötte le figyelmünket. Ki volt
tűntetve az első naptól kezdve az utolsóig foko-
zatosan a haladás. A kezdő gyakorlatlan fir-
czelményét s négy hó után már ugyanezen kéz
művészi öltéseit mind láttuk a kiállítás színhe-
lyén minden elfogultság nélkül mondhatjuk,
meglepőnek az eredményt.

A csipkekerés, fehérnemű varrásra, aztán
a fa és majolika festészetre s a rajzolásra
külön osztályban voltak kiállítva a gyönyörű
példányok, melyek igazán dicséretre válhatnak
az intézet tanulóinak s a derék igazgató-
nőnek.

A négy hó alatt kitűntek; a hímzésben:
Misuray Anna, *Zilahy* Ilonka és özv. *Czettner*
Károlyné. A fehérnemű varrásban Sényi Ma-
riska, *Szolcsányi* Olga és *Zilahy* Ilona, ki két
hó alatt, teljes ruhák készítésére is kiképezte
magát s maga az igazgatónő is csodálta a gyors
haladást. A kezdők közül különösen Hegedűs
Erzsi és *Kulassy* Vilma tűnt ki.

Legnagyobb figyelem, mindég a ház körül
használandó tárgyak készítésére volt fordítva,
— különösen pedig a külső ruha és fehérnemű
varrására.

Ilyen látványok leírását nem fejezhetjük be
mással, minthogy a közönség figyelmébe ajánl-
juk pártolás véget ez igazán magasztos intéz-
ményt.

A tankötelesek részére a két havi vaká-
ció alatt külön tanfolyam lesz felállítva
havi 2 frt tandíjjal. E tanfolyamra már lehet
beiratkozni, az iskola Barátok-utczai helyisé-
gében.

Elemi iskolai zárvizsgálat P.-Szőlősn.
Egybehangzó elismerés és megelégedéssel folyt le
f. hó 26-án reggel a róm. kath. népiskola zárvisz-
gálata P.-Szőlősn. — A tanulók szabatos feleletei,
s egyes tantárgyakban tanusított előmeneteleit úgy
a vizsgálatot vezető elnök Nagyságos és főtisztel-
endő Vidovich György esperes plébános nyilvání-
tott elismerése, — mint a jelen levő iskolaszéki
tagok, szülők s vendégek megelégedése követte.

SPORT.

Czellövészet. A polgári lövőházban június
hó 28-án tartott lövészetet kilövetett mely
lövésekre 440 lövés, 175 találkában, 366 körrel,
62 egyes, 49 kettős, 50 hármass és 14 négyes
lövésrel. A körzétáblán 140 lövés. Négyese-
ket löttek: Mezei Mihály ötöt, Hanzlián János
hármat, ifj. Rimler Károly ifj. Tóth Ferencz
és Török László kettőt-kettőt. Díjat nyertek
mélylövésre Hanzlián János és Török László.
Körülövésre ifj. Rimler Károly és Török László.

SZÍNHÁZ.

Selyem Ágnes.

Szalóki Elek premiere-je.

Érdekes estéje volt tegnap a szinkörnek.
Szalóki Elek, a »Nagyvárad« munkatársa s
szini kritikusanak premierjét hallgattuk végig.
Szalóki irodalmi működése elég ismert s a
konszenves a nagyvárad közönség előtt s a
színházlátogatók kellemesen emlékeznek vissza
a tavaly szép sikert aratott »Tél apó« dramó-
lett-jére is.

Selyem Ágnes-ben is az ő költői egyéni-
sége szólal meg a dallamos zenével csengő ver-
segekben. A rimekbe szedett népies szólásmo-
dokból az eredetiség, a poezis melege sugárzik
doki, az alakokat a természetes báj jellemzi, az
epizód jelenetek pedig idyllikusan vonzóak s a
darab meséje is érdekes, hatásos, jól átértzett,
szépen kidolgozott.

Ágnes (György Ilona), Selyem Gáborné

(Laczkó A.) mostoha leánya évekig várja Czo-
bor Imrét (Klenovits), ki szerette őt s elment
katonáskodni anélkül, hogy szerelmőkre hivat-
kozott volna. Imrének halálhírét hozzák s Ág-
nesnek bár szive fáj, odanyújtja kezét Darázs
Miskának (Janovits), ki szenvedélyesen szereti
őt s kinél nyugalalmát véli feltalálni. Ezen a la-
kodalom előtt jön haza Imre, s először is Ág-
nest keresi, de ennek mostoha hugával Lidivel
(Cserny) találkozik, kitől megtudja, hogy Ágnes
már másé lesz. Lidi álomlátásként tüdőzli
Imrét, megszereti s Imre is viszonzozza szerel-
mét. Ágnes bár megtudta, hogy Imre hazajött,
büszkeségből — mert azt hiszi, hogy Imre nem
kereste őt fel — nem vonja vissza kezét Mis-
kától, de midőn megtudja, hogy Lidi Imrét s
ez viszont Lidit szereti, a féltékenység hatalmas
lánggal gyúl ki szívében s büszkesége meg-
török szerelmén; az esküvő napján letépi a ko-
szorut fejről s kikiáltja, hogy vőlegényét nem
szereti, vőlegénye fájdalomában megőrül. Ágnes
a történetek után még mindig azt hiszi, hogy
Imre szereti őt, csak féltékenységét akarta fel-
kelteni azzal, hogy Lidi hugának szerelmét igért,
de midőn Imre Lidivel csakugyan jegyet vált,
míg a násznép bent mulat, ő háborgó Balaton
pariján őrvöng, ekkor jelenik meg eltaszított
őrült vőlegénye s magával rántja őt a hullám-
sírba.

Az első felvonás kevesebb hatást ért el
mint a többi s ez a műfaj szokatlanságának
tudható be, mert a csengő rimek kissé nehéz-
kesen illeszkednek bele a népies keretbe, a
második felvonás végén azonban fenomenális
erővel tört ki az elismerés zaja s úgy a szerzőt
mint a jeles szereplőket többször hívták a
lámpák elé.

A szereplők egytől-egyig átértékelték szere-
peiket, bensőséggel, hévvel játszottak s a fő-
szereplők kivétel nélkül dicséretet érdemelnek,
ezek közül György Ilona (Ágnes), kit most har-
madszor láttunk a szinkör deszkáin, érzéssel
remek mimikával játszott, de kissé sok intelli-
genciával. Cserny Berta Lidi rokonszenves hév-
telis naiv szerepében bravouroskodott. Szent-
györgyi (Hangos Mózsi) az öreg halász sikerült
mellék alakját nagy művészetrel, sok eredeti-
séggel mutatta be. A többi szereplők közül első
sorban Janovits (Miska), azután Klenovits (Imre),
Fekete Rózsika (Ledér Julis), Kantay (Furkó
Terka), Bartos (Darázs vén cimbalmos) ér-
demlik meg az elismerést.

A szép sikert aratott darabot Klenovits
távolléte miatt aligha ismétlik meg nálunk
mostanában, de úgy halljuk, hogy a budapesti
operaházban fog színre kerülni — nemsokára
— a nemzeti és vigszínház személyzetével.

P. J.

Fra Girolamo.

(A Teleki-féle 100 arannyal kitüntetett pályamű,
irta Somló Sándor.)

Nem mondok újat, csak hivatott kritikusok
véleményét erősítem meg azon állítással,
hogy Somló Sándor újabb drámáiról nem o-
legkiválóbbika nem képes darabjaival szinpad
hatást elérni. Mintha nem is a szinpad számára
irna, a darabnyelvezetere, az alakok tökéletes-
ségére fekteti a fősúlyt s bár a technika ügyes-
sége is mindenütt érvényesül, de háttérbe szo-
rul a darab meséje. Ez a legfőbb és Somló
mégis ezzel törődik legkevésbé s ennek tu-
lajdonítható, hogy a szinpad hatást darabjai
nem érik el. Az epizódok, amelyek okvetlenül
szükségesek arra, hogy a néző közönség figyel-
mét pillanatra elvonják a főcselekménytől s
mintegy pihentessék azt s felcsigázzák a vára-
kozást, teljesen mellőzve vannak s mindég,
minden szó a mesére vonatkozik. A nyelvzet-
minden, a részletek kidolgozásában s az alakok
ben, a részletek kidolgozásában s az alakok
jellemeinek tökélyében, s tökéletességében fe-
szik legnagyobb ereje s ezek, mint az emberi
darabot, éltető erőt kölcsönöznek neki s hozzá-
járul még az a ragyogó filozófia, a mese s vonzó
fel van ékesítve a nyelvezet, a mese s vonzó
erővel ruházva fel mindez a cselekményt. Somló
szombaton előadott darabja is megragadja bár
a figyelmet, de hatást nem képes elérni. Hide-
gen hagyott bennünket e tekintetben, pedig a
szereplők eléggé igyekeztek, hogy a darabot tel-
jes sikerrel mutassák be közönségünknek. E-
K o v á c s kitűnő Fra Girolamo volt s minden

tekintetben mesterialkotást mutatott be. Szatmári túlgesztikulálta hangját, alakja s maszkja pedig teljesen megfelelt szerepének. György Ilona, a büszke, öntudatos nő szerepében valóban brillirozott. Fekete Rózsa, néhány szóból álló szerepében kedves jelenség volt a szelid lelkű fiatal barátot érzélteljesen játszotta meg. Szentgyörgyi mint rendesen, most is kiválóan alakított. (Ifj. M. J.)

Ünnepi előadások. Vasárnap délután Beöthy László 3 Kázmeírján mulatott a meglepően nagyszámú közönség. Este Toldi Miklós adták a czimszerepben Kovács Gyulával, ki hatalmasan alakította, valóban rászolgált a közönség tapsaira. Mellette Laczkó Aranka, Bartos és Szentgyörgyi tünnek ki leginkább. — Hétfőn délután a »Virágcsata« című sületlenséget adták, este pedig a »Tékozló« cz. látványosság került színre. Ez ószertárból előkerült darab sem volt képes közönséget vonzani a fabódéba, egyedül a karzat volt tele zsufolással. E darabban E. Kovács, Vendrei, Szentgyörgyi, Áldor Juliska, Fekete Rózsa, Janovics és Bajnóczky V. tün-tették ki magokat legjobban a karzat könyekig meghatva távozott az előadástól.

Hírek a szinkörből. Pintér Imre a Vigszinház kitűnő baritonistája csütörtökön kezd meg nálunk három estére terjedő vendégszereplését. Csütörtökön a Rip van Winkle czimszerepét szombaton a Madarász czimszerepét éneklő a vendégművész, vasárnap pedig saját népszínművében a — Szellő Judit-ban játsza és éneklő a darab főszerepét. Nagy érdeklődéssel várja a közönség a vendégművész fellépéseit, kit gyönyörű szép baritonhangjáról már ismer a váradai közönség.

MULATSÁG.

Meghívó. A révi tüzkarosultak javára f. év július hó 4-én a peczeszöllősi »Jégpincze« helyiségében tartandó jótékonycélu zártkörű táncvizigalomra kívül czimzett urat és becses családját tisztelettel meghívja a rendezőség. Belépti díj személyenként 1 korona. Kezdeté este 8 órakor. A meghívó kívánatra előmutatandó. A hölgyek kéretnek minél egyszerűbb ruhába megjelenni. Kitűnő ételek és italokról Nebenmayer Antal előnyösen ismert vendéglős gondoskodik.

Igazságszolgáltatás.

A feleség adósságai.

Hitvestársakat közlő érdeklő ítéletet hozott a napokban a bíróság, melynek lényege az, hogy a feleség által csinált adósságot a férj csak akkor köteles kifizetni, ha nejének eme műveletei az ő tudtával történtek. Az ítéletet a törvényszék ekképen indokolja: Igaz, hogy a családi szükségletek fedezéséről a férj, mint a család feje, köteles gondoskodni; mindemellett a férj eme törvényes kötelességéből, továbbá abból a körülményből, hogy a háztartás vezetése természetesen a feleség feladatát képezi, még egyáltalán nem következik, hogy a férj feleségének hitelvásárlásai alapján, melynek tárgyát háztartási célokra alkalmas és arra felhasználni szokott dolgok képezték, a hitelező részéről feltétlenül felelősségre is volna vonható; mert a nőre háruló ama feladat természetéből és céljából még szükségképpen nem folyik annak a férjre is kötelező hitelvásárlásokra vonatkozó felhatalmazottsága; és mert a családi szükségletek mily módon és mérvben való kielégítésnek kérdésében a döntő szó a férjre mint családfejet és a családi költségekre, az erre a célra fordítható jövedelmekkel való kellő egyensúlyban tartásának órá

illetvén meg, ha a feleség vásárlásának ténye egymagában véve a férj irányában a vételár kifizetésének feltétlen kötelezettségét megállapíthatná; úgy nyilván a férjnek fentebbi joga tételnék merőben illuzoriussá s a hitelező gondatlanságának s a feleség könnyelműségének találkozása könnyen a család anyagi romlására vezethetnének. Hanem figyelemmel arra az általános kötelmi jogelvre is, hogy a kötelmek rendszerint csak az abban résztvett felek között hatályosak, valamint arra, hogy amennyiben tartási és ellátási kötelességének a férj netán meg nem felelne, ennek betartása tőle csak a törvény rendes útján szorgalmazható: felesége hitelbe vásárlásaiból folyólag, lettek legyen bár azoknak ugynevezett háztartási cikkek tárgyai, fizetésre csak úgy kötelezhető, ha hitelező bizonyítja, hogy a vásárláshoz a férj hozzájárult vagy ily hozzájárulás hiányában legalább oly körülményeket igazol, melyek alapján megállapítható, hogy a férj feleségének vásárlásáról s a vásárolt tárgyaknak a közös háztartásban való felhasználásáról tudomással bír.

Törvényszéki szünet. A kir. törvényszék-nél megkezdődtek a nyári szünetek. Ez idő alatt csak kétszer fognak hetenkint bünygyi tárgyalások tartatni.

Vétkes bukásért elítélve. Pick Zsigmond nagyszalantai kereskedőt, a kir. törvényszék csalárd bukásért 6 havi fogházra ítélte. A kir. tábla megváltoztatta ez ítéletet s Picket csak vétkes bukásért ítélte el, 8 napi fogházra.

Elnapolt tárgyalások. A kir. törvényszék a tegnapi kitűzött tárgyalásokat, különféle okokból mind elnapolta.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1896. május 1-től.

Vonat indul Nagyváradról.	Vonat érkezik Nagyváradra.
Püspökladány-Budapest felé gyorsvonat 8 ³⁰ regg., 2 ³⁷ éjjel, személyvonat 11 ³⁰ d. e., 2 ²² d. u., 11 ⁰⁴ és 4 éjjel.	Budapest-Püspökladány felé gyorsvonat 7 ⁰⁰ este, 2 ¹¹ éjjel, személyvonat 7 ²⁰ reggel, 3 ⁴² d. u., 1 ⁴ éjjel.
Kolozsvár felé gyorsvonat 7 ¹⁵ este, 2 ¹⁸ éjjel, vegyesvonat 1 ²² d. u., személyv. 3 ⁵⁸ délután, 2 ⁰⁸ éjjel.	Kolozsvár felé gyorsvonat 2 ³⁰ éjjel, 8 ³⁸ regg. személyvonat 10 ⁴⁴ éjjel, 11 ¹⁷ d. e. vegyesvonat 8 reggel.
Csaba-Arad-Szeged felé személyvonat 10 ²⁰ d. e., 4 ²⁵ d. u., vegyesvonat 7 ³⁰ este.	Arad-Szeged-Csaba felé vegyesvonat 8 ³⁰ r., személyvonat 9 ³³ d. e., 5 ³⁰ d. u.
Belényes-Vaskó felé vegyesvonat 4 ²⁵ reggel, 1 ⁴⁸ d. u.	Vaskó-Belényes felé, vegyesvonat 11 ⁰⁵ d. e. 9 ⁰⁰ este.
Érmihályfalva felé vegyesvonat 6 ⁵⁰ r., 4 ³⁵ d. u.	Érmihályfalva felé vegyesvonat 8 ³⁰ r., 9 ¹⁴ este.
Ósi-Kót-Gyoma felé személyvonat 7 r., vegyesvonat 1 ⁴⁰ d. u.	Gyoma-Kót-Ósi felé vegyesvonat 10 ⁰⁵ d. e., személyvonat 8 este.
Püspök- és Felix-fürdő 8 ³⁰ reggel, 4 ¹⁵ d. u., 7 ²⁰ este, 6 ⁴⁰ * reggel 2 ⁰⁵ * d. u. 9 ¹⁹ * este.	Püspök- és Felix-fürdő 10 ¹⁰ d. e., 6 ²⁰ este, 8 ⁵⁵ este, 8 ¹⁵ * reggel 3 ³⁷ * d. u., 10 ⁵⁴ * este.

* A csillaggal jelöltek csak vasár- és ünnepnapokon közlekednek.

Lapunk egyes számai a következő ázletekben kaphatók:

Kiss Dávid kereskedése Fő-utca,
Sonnenwirth-féle bazarban Fő-utca,
Kádár és Kiss cégnél Kishíd-fő,
Kutasi D. papirkereskedésében Uri-utca,
Panker Dániel papirkereskedésében Kis-placz,
Reich Sándor vegyeskereskedésében Szent-János-utca,
Mezey János fűszerkereskedésében Körös-utca-
Frankl Mari tőzsde és hírlapelárusító Kereskedelmi csarnok palota Nagypiac.
 M. kir. dohány- és szivar-áruda Zöldfa-utca.
 Ugyanezen helyeken előfizetések is elfogadhatnak.

REGENY-CSARNOK.

Tom és én.

Irtta: I. van Woude.

54

— Oh, én bolond vagyok! Azt hittem, hogy jó, tiszta leányt hozok házamba feleségnek, olyat, aki megosztja velem az élet örömét, s bujját, és aki szívesen átveszi a maga részét azokból a kötelességekből, melyek reám neheznek!

Igy kiáltott föl Tom oly hangon, mely szívemet hasogatta.

Azután egyenesen felém fordult.

— De keservesen csalódtam. Akit elvettem, az éppen az ellenkezője annak, amit vártam. Az egy hű, tetszeni vágyó teremtés, tele önzéssel, aki képtelen arra, hogy önmegtagadási, vagy felebaráti szeretetet gyakoroljon!

És majdnem magánkivül mondja ezt szemembe.

Magamban elborzadok, egész bensőmet e remegés fogja el, Tom villámló tekintete előtt; de külsőleg nyugodtan állok előtte, és kétségbeesetten kérdelem önmagamtól: vajjon csakugyan igaza van-e?

Én volnék az a hű, tetszeni vágyó teremtés tele önzéssel, képtelen a felebaráti szeretet s önmegtagadás gyakorlására?

Ő oly vigasztalhatatlan meggyőződéssel mondja ezt: bizonyosan hiszi, amit mond és ez a legborzasztóbb.

Oh ő egészen más: ő oly egyszerű, őszinte, tele lelki fönséggel, nemesszívűséggel . . . igen, ő nem tehetett egyebet; olyannak kellett engem tartania, amint mondta.

Most erőt vesz fölindulásán és hangja ismét szeliden szól.

— Egyszer, mikor jelen voltam egy ülésben — mint elnöknek nem lehetett elmaradnom, különben megtettem volna — a véletlen úgy hozta, hogy találkoztunk, te a szánkón és én gyalog — és akkor láttalak . . . hogyan, azt jól tudod. Te iparkodtál ugyan a látszatot megővni. Minek is?

Érzem, hogy nagyon elsáppadok; ajkam remeg, torkom összeszorul. Ha most megszólalnék, könyekre kellene fakadnom — ezt pedig nem akarom. . .

Ne lászon ő könyvet tőlem — miatta.

Minek védekezem . . . Hiszen minden el van már veszve!

— Házam s otthonom vissza hívott; folytatja lassanként előbbi udvarias hangján. Itt újra megtaláltam, a nyugalmat, melyet ott elfelejtettem. Kérlek, hadd meg nyugalmamat. Ne kezdj el megint kizozni. Szerelmet úgy sem tudsz ajándékozni — de nem is kívánom többé. Itt az embereknek szükségük van reám, és mint ezeken mások előtt, én is egyszerű kötelességeim teljesítésében találok megelégedésemet. Te ebben nem találsz örömet, nem is tudod azt velem megosztani. Az nincs benned. Te egészen szabad vagy. Mindegyikünk, menjen a maga útján. A mi utaink elválnak s nem találkoznak.

Szabad vagyok — mondja Tom. Azt akarja-e mondani, hogy elmehetek megint, és ha nekem tetszik, folytathatom a könnyelmű játékot? Hát semmije se vagyok már, teljességgel semmije?

Szavaiból már nem a fájdalom szól, hanem jéghideg közömbösség és megvetés.

Ez már nem színjáték, nem tettetés; ez a valóság, az iszonyu valóság. Soha többé nem fog megölelni, ajka soha sem fog kedves szavakat fülembe sugni. Szívemben nincs szerelem irántam, még tisztelet se.

Most kezdem érezni, mily becses előttem az ő szerelme.

Most már minden élvezetet, mit ifjúság és szépség nyujthat, odaadnék e nagy s nemes szív szerelméért. . .

Hátha megmondanám neki?

Nem! Nem adna hitelt szavaimnak. . .

Nem szólok — ne tudja meg el fogom titkolni előle!

Megint gunyos mosolyt érzek az ajkamon vonaglani.

— Nincs semmi válaszod erre? Kérdi hidegen Tom.

— Nincs! válaszoltam édes hangon.

— Ezzel csak megelőződ kívánságomat
E felelettel leül az asztalhoz és elkezd a
leveleit bontani s olvasni.
Én meg becsengetem az estebédet.
Negyedóra mulva végig megyek a folyosón
oly érzéssel, mintha ólomsúly nehezednék a
lábamra.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

Pápai encziklika.

Róma, jun. 30. (Saj. tud. táv.) Tegnap jelent meg XIII. Leo pápa legújabb encziklikája a keleti egyházak egyesítéséről Rómával. Az encziklika e szavakkal kezdődik: *Satis cognitum*. A körirat Leo pápa remek stílusában és meggyőző érvelésével száztizenkét idézetet tartalmaz a szentírásból és más iratokból; befejező része így szól: »Senki sem állíthat valamely más püspöki széket egy sorba a római püspök székevel, melynek tekintélye nemcsak tiszteletbeli, hanem teljes, egyházi legfőbb joghatósággal van fölrüházva. Végezetül a pápa fölhívja mindazokat, akik Jézus és Megváltónak vallják, hogy csatlakozzanak az egyházhoz, úgy ahogy azt ő alapította.

Királyi pár utazása.

Bécs, június 30. (Saját tud. távirata.) A királyi pár holnap utazik el Bécsből; királyné ő felsége Bajorországba megy, hová a király egész a határig kíséri, honnan hosszabb tartózkodásra Ischlbe megy.

Családi öröm a királyi házban.

Bécs, június 30. (Saját tud. távirata.) Mária Valéria főhercegasszony gyermekeivel Fraunkirchenbe utazott, később Lichteneggbe tér vissza, hol szeptemberben családi öröme készülnek.

A soproni véres dráma.

Sopron, jun. 30. (Saját tud. táv.) Lenk Emilnét ki a nős Bogdány pénzügyigazgatósági fogalmazóval kettős házasságtörő viszonyt folytatott és akit Bogdány agyonlőtt, ma temették el. Bogdány öngyilkossági kísértete után még három óráig élt; őt is ma temették el.

Négyszeres gyilkosság.

Pécs, június 30. (Saját tudósítónk távir.) A szilli négyszeres gyilkosság tettesét elfogták. A meggyilkolt Adlernek egy molnárlegény tartozott 5 frttal. Adler megtudván, hogy azt a gazdája elbocsátja, felkérte, hogy tartsa vissza a legény ruháját. Ezért ölte meg a legény Adlert. Éjjel a lakásába hatolt, baltájával lesújtotta, a feleségének elvágta a fejét, megölte a jajveszékű 14 éves fiút és 11 éves leányt. Másnap a kis gyerekek elmondták, hogy »Gábor bácsi ütötte agyon a mamát és papát« s erre ogt a gyilkost a csendőrség.

Az országgyűlésből.

Budapest, jun. 30. (Saj. tud. táv.) A főrendiház ma d. e. 11 órakor rövid ülést tartott, melyen vita nélkül elfogadták, a képviselőházban legutóbb tárgyalt javaslatokat, köztük a czukoradóról szóló javaslatot is. Ez volt a főrendiháznak — a nyári szünet előtt — utolsó ülése.

Budapest, jun. 30. (Saját tud. táv.) A képviselőház pedig egy órakor ült egybe s tudomásul vette a főrendiház üzeneteit az elfogadott javaslatokra nézve.

Aglardi bucsuja.

Bécs, június 30. (Saj. tud. táv.) A király ma délelőt fogadta Agliardi kardinális és pronuncziust ünnepélyes kihallgatáson. Az udvari őrség kivonult; a főudvarmester teljes segédlettel fogadta és vezette a nagy elfogadó teremben, Agliardi átnyújtotta visszahívó levelét, mire ő felsége hosszabban értekezett a kardinálissal, kik elhalmozott jóindulata tanúságaival.

Gör-kath püspökség.

Budapest, jun. 30. (Saj. tud. táv.) A magyar görög katolikusok tegnap tisztelegtek Balaton-Füreden Vaszari Kolos hercegrimásnál, aki megígérte támogatását az új görög-kath. püspöki székelállításához, melyre nézve semmi egyházi akadályt nem lát és azt hiszi, hogy király s kormány majd találnak módot a püspöki javadalom kérdésének megoldására. — Azután Wlassics kultuszminiszter tisztelegte a hercegrimásnál.

Papakoszták ujabb szökése.

Budapest, június 30. (Saját tud. távirata.) Ma délután fél két órakor a megyeházán lévő budapest-vidéki börtönből megszökött Papakoszták két társa: Affendakis és Stalio. Egy harmadik is megszökött, de ezt elfogták.

Budapest, június 30. (Saját tud. távirata.) A szökött rabok másodikika nem Stalio, hanem Kazar Ambrus. A harmadik szökevénynek neve Scheibert. Ez utóbbit elfogták és azonnal valatóra fogták. Scheibert bevallotta, hogy vésőt szereztek maguknak; de ha megölik, akkor sem nevezi meg az illetőt, a ki nekik azt be csempészte. Erdély igazságügyi miniszter este felé megjelent a börtönhelyiségben és megrögtta a hanyagságot. Két ór ellen fegyelmi vizsgálatot indítottak. Valószínű, hogy összejátszottak a szökevényekkel s elősegítették a szökésüket.

KÖZGAZDASÁG.

A sertésvész Biharmegyében.

Az elmúlt év érzékenyen sujtotta a sertésvész által egy Biharvármegyét, mint Nagyváradot. A megye területén rengeteg állat elpusztult s azonkívül megbénult a forgalom a zárlat miatt. Nagyváradon a lakosság károsodásán kívül a városi pénztár mint egy 20,000 frtot vesztett a sertésvásárok eltiltása által. Ugylátszik, a jelen év még érzékenyebben fogja sujtani egy Biharvármegyét, mint Nagyváradot.

A vész Nagyváradon megszűnt, de a megye területén rohamosan terjed. Egy hét alatt 30-al szaporodott a zárlat alá vett biharmegyei községek száma.

Az egész országban különben alig van olyan megye, a mely teljesen ment volna a sertésvészről. Jelenleg Magyarországon 1345 községben pusztít a sertések közt a vész. Az utóbbi hét nap alatt 102 községben lépett fel újabban a baj.

Biharvármegyében június 21-én 93 községben, június 28-án pedig már 123 községre kellett elrendelni a zárlatot.

Jelenleg a következő biharmegyei községekben van sertésvész: Agris, Alpár, Ákus, Almamező, Barzesd, Berettyó ujfalu, Bél, Belfenyér, Benyesd, Bihar, B.-Félegyháza, Bihar-Püspöki, Bogy, Bokkia, B.-Rogoz, Botfej, Cséffa, Csontabogy, Darvas, Derecske, Diószeg, Éradony, Érháza, Darvas, Derecske, Diószeg, Éradony, Érmihályfalva, Ér-Semjén, Esztár, Fekete-Győrös,

Feketetót, Fugyi, Fugyi-Vásárhely, Gáborján, Görbed, Gyanta, Gross Gyapju, Gyires, H.-Bajos, Hegyközpályi, Hegyköz-Kovácsi, Hegyköz-Száldobágy, Hájó, Hollód, Hosszu-Pályi, Jákó-Hódos, Jancsesd, Kapocsány, Karaszó, Kis-Jenő, Kislaka, Kismarja, Komádi, K.-Szántó, K.-Ürög, Konyár, Kóroj, Köröstarján, Kötégán, Krajova, Kristyor, Kalácsa, Kis-Ujfalu, Kis-Dombrovcza, Kávásd, Less, Madaras, M.-Cséke, Méhkerék, Mező-Peterd, Mező-Telegd, M.-Lázur, Monostor-Pályi, Nagy-Kereki, Nagy-Kér, Nagybjom, Nagy-Léta, N.-Rábé, N.-Ürög, Nyárló, Nyermege, Okány, Oláh-Apáti, Oláh-Gyepés, Olcsa, Ökrös, Pecze, Szt.-Márton, Pelbárhida, Petegd, Pocsaj, Puszt-Talmács, Puszt-Szuszág, Rézbánya; Rikosd, Rippa, Rontó, Sályi, Sáránd, Sarkad, Sástelek, Segyesd, Solyom, Szakács, Szakadát, Székelyhid, Sztrákos, Szent-András, Siád, Szombatság, Szerep, Szent-Péterszeg, Szt.-János, Tagadó-Medgyes, Tamásda, Tenke, Tépe, Topest, T.-Karánd, Urszád, Udvari, Váncsod, Varosány, Venter-Rogoz, Vértes, Zsáka.

Ilyen körülmények mellett alig hihető, hogy egyhamar megszabadulhassunk a veszélyes állatjárványtól, mely már is tönkre tette Biharmegye sertéstenyését.

„A magyar gazdatisztek és erdőtisztek országos egyesülete“ mult évi és f. évi közgyűlései elhatározták az ezredéves ünnepély alkalmából a II. magyar gazdatiszti congressus megtartását. E congressus védnökségét dr. Darányi Ignác földm. m. kir. miniszter ur volt kegyes elfogadni. A congressus előkészítő bizottsága következőképp alakult meg: elnök Bujánovics Sándor, alelnökök Bálintffy Pál és Maday Izidor, — bizottsági tagok: Darányi Béla, Fürster Géza, h. Gothard Sándor, Kodolányi Antal, Landesz József, dr. Szadevsky József és Szalacsy Zoltán. E congressuson két kérdés vététk tárgyalás alá u. m. 1. a gazdatiszti qualificatio megállapítása, 2. a szolgálatadók és gazdasági alkalmazottak közötti jogviszony törvény útján való szabályozása, külön-külön előadó által ismertetve. — A congressuson résztvehetnek nemcsak az egyesület tagjai, de földbirtoikosok, bérlők, gazdatisztek és erdőtisztek s minden a mezőgazdasági ügyek iránt érdeklődők fel lesznek hívva a részvételre. A részvételi díj 2 koronában állapított meg, melynek bekdése ellen a tagsági igazolvány fog kiszolgáltatni. — A congressus a magyar gazdasági egyesületek által rendezendő congressussal kapcsolatosan közvetlen útana fog megtörténni, s az előkészítő bizottság reményli, hogy e fontos kérdések tárgyalására az érdeklődés szép számú résztvevők megjelenésével fog nyilvánulni. A felhívások már a legközelebbi napokban küldetnek szét.

Néhány szó Jókai Mór „vészkialtás“-hoz.

Szegény szőlőművelésünk! A legjobb baráta is ellenségül csapnak fel s »vészkialtások«-kal, megrendítik a reconstruálok munkakedvét, hátráltatják azt a gyors menetet, mely e nagy munkálatok megindultak.

Jókai Mór is a minap egy cikket tett közzé, mely cikkben egy nagyon régi s minden szőlőművelő előtt ismeretes, ugynevezett »szőlőmolyt« egy új veszélynek kiáltja ki, mely ugymond jóval veszedelmesebb a peronosporánál, sőt a philoxeránál is. A szőlőművelők tapasztalanabb része megrettent e hir olvasására, a másik tapasztaltabb része pedig bosszankodva tette le. Volt is ok a bosszankodásra, hiszen nem czélunk rémiteni az ujjáültetőket, hiszen minden dolognak, minden ténykedésnek lelke a kedv s ha a kedv elvész, a munka értéke is megsemmisül. Még ha ugy volna is, ahogy Jókai állítja, még akkor sem kellene hangoz »vészkialtás«-sal rémitgetni, hanem szépiteni a dolgot, titkolni a bajt s mindent meg-

tenni az akadályozására s előmozdítani a védekezés lehetőségét.

Hol lennének már az ujjáültetési munkálatokban, ha az a sok rémhir, oly gyakran nem riasztotta volna el a ténykedőket s egyhaszon-talan hir nem készítette volna egy részét oly gyakran, munkája abban hagyására.

Jókai úgy látszik, nem régen lehet szőlőgazda, mert ha igen, régi ember létére kellene neki ismerni a »szőlőmolyt«, amit ő mint új betegséget a világra kiállt.

A régi szőlősgazdák mind ismerősök e férgesekével s nem hogy félték volna tőle, hanem ellenkezőleg, sokszor még ha kismértékben lépett fel és a fürtök tulságosan sűrűk voltak, — jótéteménynek tartották a termés minőségére nézve, mert a megritkított fürtökön sokkal szebben kifejlődhetnek a fürtök s oly nedvűs és bő cukor és alkohol tartalmu volt ilyenkor a termés és később a bor, hogy tultett bármelyik évi produktumon. Fellépett az mindég kisebb nagyobb mértékben, — az időjáráshoz viszonyítva, de lönkre a termést, sohasem tette. Ezért kár volt Jókainak a nevezett cikket kiadni hiszen az eredménye nem lett más, mint hogy ismét megrémítette a tőkéjüket féltő szegényebb szőlőművelőket.

A szaklapok pedig egész terjedelmében minden commentár nélkül közlik e cikket, odaállítva a szaklapokat olvasó műveltebb s szakavatottabb termelők elé, hogy lássák, milyen nagyra futják fel a szegény szőlőmolyt, — lett belőle egy kövér, hirlapi kacsa, mely szépen meghizott arra, hogy leöljék. M.

Kath. köri takarékmagtár.

Igenis van már, — hála Istennek, — bár több volna, de még csak ez az első. Van ugyan takarékmagtár több helyen a hitközségeknek, iskolának, templomnak, kath. körnek azonban még nem volt magtára, az uttörést Nagy-Perkátán kezdték el a kath. körben, most köreinken áll, hogy a példát kövessék, s a megkezdett uton haladjanak! Bárcsak minél többen követnék e szép példát!

Hiszen a kath. kör nemcsak szellemileg táplálja saját tagjait, hanem áldásos kezét törekszik kiterjeszteni azokra is, kik körébe nem iratkoznak be, a szegényekre, az özvegyekre és árvákra, feladatául ismeri emberbaráti célok előmozdítását. Ilyen nemescélu intézmény a takarékmagtár, mely kenyeret ad a szegény kezébe s gabonát kölcsönöz a földműves földjére.

Miután átlátták Nagy-Perkátán a kath. kör tagjai a takarékmagtár hasznos voltát, nem nyugodtak, míg meg nem alakították. Mult év decz. 26-án a nagyszámu tagok kész örömmel megalapították a magtárt, a kath. kört tették birtokosává, s czimezték: »a perkátai kath. kör takarékmagtárának«.

A megalapítás nehézségét csak a gabona megszerzése képezte, mely megoldást azáltal nyert, hogy ajándékokból alakították meg. S ez bizonyult a legjobbnak. Gróf Györy Teréz a kiváló kath. grófnő egymaga 180 pozs. mérő gabonát ajánlott fel; Posits Mihály plébános 18 frtot, Mészáros György földművos 10 mérőt, s a többi tagok is tehetségükhöz képest 1—2—3—5 mérőt, úgy annyira, hogy a megalakulás után a kör 250 mérő gabonára számíthatott.

A kölcsönvevőknek olcsó, csak 6 százalékos kamatot kell fizetni, beszáradás czimen pedig meg 2 százalékos, összesen tehát fizetnek 8 litert egy hektoliter után minden évben.

A magtár működését megkezdette volna már tavasszal, sajnos azonban, hogy a kath. körök alapszabályait annyira elhanyagolja, hogy

e magtár szabályainak megerősítésére épen fél év kellett.

Most meg van erősítve is, jön az aratás s ha bejön az ajándék gabona, úgy megkezdheti áldásos működését. Isten áldása legyen rajta!

A példa vonz, — mondja a közmondás — majd meglátjuk melyik kör lesz a második.

Magyarországi Kertészek Orsz. Kongresszusa. Az országos magyar kertészeti egyesület által kiküldött kongresszus előkészítő bizottság már megállapította az ez év folyamán megtartandó kertészeti kongresszus szabályzatát, melynek pontozatai a következők: 1. A magyarországi kertészek kongresszusa 1896. évi augusztus hóban 25-én tartatik meg. 2. Ezen országos kongresszust az orsz. magyar kertészeti egyesület szervezte. Ezen kongresszuson mint tagok csupán a magyar korona területén lakó kertészek és kerttulajdonosok vagy ha e kertészet valamely társulat tulajdona, ilyenek jogi képviselői vehetnek részt. Mint vendégek külföldi szakértársak is résztvehetnek. 4. A tárgysorozatot és napirendet, valamint a tárgyalandó kérdések jegyzékét a kongresszust előkészítő bizottság, mely Budapesten az említett egyesület kebelében működik, később fogja közzé tenni. 5. A kongresszuson a kertészetet érdeklő kérdések fognak beható megbeszélés alá vétetni. 6. Ezen kongresszus csak az esetben tartatik meg, ha a f. é. aug. hó 1-ig legalább 50 résztvevő jelentkezik. Ez esetben az érdekeltek erről külön értesítettnek. 7. Azon résztvevők, kik maguk szándékoznak valamely indítványt tárgyalni vagy mások által tárgyalatni, felkéretnek, hogy ebbeli kívánatukat az előkészítő bizottság titkári hivatalával legkésőbb ez év július hó 15-ig közölni sziveskedjenek. 8. A szervező bizottság a kérdésekből kiválasztja azokat, melyek a napirenden elő fognak fordulni s a résztvevőkkel érintkezésbe lép arra nézve, hogy jelentéseiket e kérdésekről írásban nyujtsák be. 9. A kijelölt kérdéseken kívül levő témákat is felvesz az előkészítő bizottság, ha azok kongresszusi tárgyalásra alkalmasaknak találtnak s ha azok úgy mint a már felvett kérdések, az előkészítő bizottság titkári hivatalához legkésőbb 1896. évi július hó 15-ig benyujtatnak. 10. A kongresszus tisztikara áll: a) egy elnökből, b) két alelnökből, c) egy vezértitkárból, d) egy jegyzőből. Ezeket valamint a szükségeshez képest mutatkozó többi bizottságokat, elnökeit és előadóit a kongresszus maga fogja megválasztani. 11. Értesítések, vagy felvilágosítás iránti megkeresések a kongresszus-előkészítő bizottság titkári hivatalához (Orsz. m. kertészeti egyesület, IV., Koronaherceg-utca 16.) intézendők.

Terménytőzsde.

Budapest, június 30.

B u z a tavaszra, bácskai	4.22
» tavaszra, északi	6.23
» szeptember-októberre, bácskai	0.—
» szept.-okt.-re északi	6.04
R o z s tavaszra bácskai	0.—
R o z s tavaszra, északi	0.—
T e n g e r i, június-júliusra, bácskai	0.—
» jun.-jul.-ra, északi	0.—
R e p c z e augusztus-szeptemberre, bácskai	10.45
» aug.-szept.re, északi	10.55

Bécs, június 30.

B u z a tiszai	7.25—7.56
» bánási	7.05—7.60
» bácskai	—0—0
» szokványáru őszre	6.95—7.50
B u z a szokványáru tavaszra	6.98—7.00
R o z s tiszavidéki	—0—0
» szo-ványáru tavaszra	—0—0
» szokványáru tavaszra	6.12—6.14
T e n g e r i magyar	4.00—4.01
Z a b, magyar kereskedelmi	6.45—6.55

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1896. június 30.

Magyar aranyjárdék 4%	122.75
Magyar koronajárdék	99.—
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	124.—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	101.—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	121.75
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	97.50
Italmérsi jog megváltási kötvény	100.—
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	97.50
Magyar nyeresémi sorsjegy-kölcsön	150.—

Tizaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	138.50
Oszták járadék papirban	101.25
Oszták járadék ezüstben	101.25
Oszták járadék aranyban	122.50
Oszták korona járadék	101.—
1860. oszták államsorsjegyek	145.—
Oszták magyar bankrészvény	955.—
Magyar hitelbank részvény	380.—
Oszták hitelintézeti részvény	351.—
Oszták-magyar államvasuti részvény	358.50
20 frankos arany (Napoleonkor)	9.50
Német birodalmi márka	58.80
London vista	119.95
Páris vista	47.70
20 márkás arany	11.75

NAGYVÁRADI SZINKÖR.

Szerdán, 1896. július 1-én,

a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével

Este fél 8 órakor rendes helyárrakkal:

Mi történt az éjjel?

Énekes bohózat 3 felvonásban.

Kezdete fél 8, vége 10 óra után.

Holnap, csütörtökön, 1896. július hó 2-án

RIP VAN VINKLE.

Regényes nagy operette 3 felvonásban.

Felelős szerkesztő: **CSIPPÉK FERENCZ.**

9623/1896.

Árverési hirdetmény.

Nagyvárad város tanácsának 9623/896 szám alatt kelt határozata folytán az árverelő küldöttség által ezennel közhírré tétetik, hogy a Nagyvárad város tulajdonát képező szántóföldek haszonbérbe adására nézve a **folyó évi szeptember hó 14-én** és következő napokon délelőtt 9 órától és délután 3 órától kezdve nyilvános árverés fog tartatni a helyszínen.

Az árverés kezdetét veendő a Nagyvárad-ujvárosi földeken a jelenlegi »Sport«-területnél, folytatatik a v.-olaszii szántóföldeken és befejeztetik a v.-velencei szántóföldeken.

A haszonbérleti év kezdődik **1896 évi november hó 1-ső napján** s tart 12 egymásután következő éven át, vagyis **1908 évi október hó 31-ik napjáig** a haszonbérbe adandó terület mintegy 1020 hold 1200□ öllel számítva, és 2 és 5 holdas részletekben fog bérbe adatni.

Kikiáltási ár a mult évi haszonbéri összeg, melyhez még külön hozzájárul a csöszbér, holdankint 1 frtjával számítva.

Az első évi haszonbér és a csöszbér a legtöbbet ígérő által az árverés alkalmával a leütéskor azonnal befizetendő az árverelő küldöttségi elnök kezeihez, ellenkező esetben árverelő kárára és veszélyére azonnal új árverés fog tartatni.

Árverelőt tett ígérete és az árverési feltételek azonnal kötelezik, Nagyvárad város közönségét azonban csakis a törvényhatósági bizottsági közgyűlésnek az árverés eredményét jóváhagyó határozata után.

Az árverési feltételek a város gazdasági ügyosztályánál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Nagyvárad, 1896. június 16.

Papp János,
gazdasági tanácsnok,
árverelő küldöttségi elnök.